

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1922.

Andra kammaren.

Nr 13.

Tisdagen den 28 februari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 22 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 86, angående tiden för ikraftträdande av vissa av riksdagen beslutade ändringar i tulltaxan; och
nr 84, angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Förstnämnda proposition blev på begäran omedelbart hänvisad till bevillningsutskottet.

Propositionen nr 84 bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och remitterades därvid

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 69, angående ratificering av vissa ändringar i akten för Nationernas förbund; och

till bankoutskottet propositionen, nr 79, angående pension å allmänna indragningsstaten åt pressombudet i London H. F. Vallentins änka, Agnes Eliza Mary, f. Hartwig.

§ 4.

Vidare föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 3 A och 3 B, bevillningsutskottets betänkanden nr 6 och 7, första lagutskottets utlåtanden nr 4 och 5 samt andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2.

§ 5.

Ordet lämnades härefter till herr förste vice talmanen, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att statsutskottets utlåtanden nr 3 A och 3 B må på föredragningslistan för morgondagens plenum uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Denna hemställan bifölls.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Andersson</i> i Grimbo	under 4 dagar fr. o. m. den 1 mars,
» <i>Västberg</i>	» 5 » » 1 »
» <i>Lindley</i>	» 8 » » 1 » och
» <i>Gustafson</i> i Vimmerby	» 3 » » 1 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,11 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 1 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Linders* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 76, angående ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden;

nr 80, angående pensionering av befattningshavare vid sådana statsunderstödda kemiska stationer och frökontrollanstalter, som icke lyda under hushållningssällskap;

nr 81, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; och

nr 85, angående vissa försäljningar från häradsallmänningar.

Nämnda propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 2.

Föredrogs Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 84, angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst; och hänvisades propositionen såvitt den anginge pensionsväsendet till bankoutskottet, i vad den rörde jordbruksärenden till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

§ 3.

Till avgörande förelåg först statsutskottets utlåtande, nr 3 A, angående regleringen för tiden 1 januari—30 juni 1923 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr *A n d e r s o n* i Råstock, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att förevarande utlåtande nr 3 A ävensom utlåtandet nr 3 B måtte föredragas punktvis genom uppläsande av kantrubrikerna, i den mån icke vidare uppläsning särskilt påyrkas.

Denna hemställan bifölls.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Efter nu skedd föredragning av *punkten 2*, angående anslag till utrikesdepartementet, anförde

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Då det har visat sig nödvändigt på grund av en del nya omständigheter, att vederbörande avdelning inom statsutskottet får tillfälle att på nytt överväga innehållet i förevarande punkt, och då jag vet, att därest andra kammaren går med på det, samma yrkande kommer att framställas eller understödjas i första kammaren av statsutskottets herr ordförande, tillåter jag mig hemställa, att förevarande punkt måtte återremitteras till utskottet.

Med bifall till den av herr Anderson i Råstock sålunda gjorda hemställan beslöt kammaren att återförvisa ifrågakvarande punkt till utskottet för ny behandling.

Punkterna 3 och 4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Ang. ar voden
och ortstillägg
åt viss extra
personal i
utrikesrepre-
sentationen.*

Härpå föredrogs *punkten 5*, angående arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen; och yttrade därvid:

Herr Nylander: Herr talman, mina damer och herrar! Under denna punkt har statsutskottet icke ansett sig kunna upptaga förslaget om inrättande av ett avlönat konsulat i Lithauen. Då vi i Polen och Finland ha egna beskickningar samt i Estland och Lettland avlönade konsulat, hade det varit synnerligen önskvärt, att vi även fått detta konsulat i den även självständiga staten Lithauen, dels på grund därav att där föreligger ett mycket livligt intresse för närmare handelsförbindelser med vårt land — en sak, som dock icke ännu kunnat leda till något större resultat på grund av de abnorma valutaförhållandena — dels vidare på grund därav att staden Kovno är en nog så viktig observationspunkt, när det gäller utvecklingen i Ryssland och vad andra länder där göra. Jag förstår emellertid väl, att statsutskottet måste spara och kommer i anledning därav icke att göra något yrkande men jag vill understryka önskvärdheten av att, så snart sig göra låter, denna post dock upprättas, och att, intill dess så sker, möjlighet beredes handelsattachéen i Warschau att även ägna någon tid, helst genom resor och besök, åt arbetet i Lithauen.

Jag har som sagt, herr talman, för övrigt icke något yrkande.

Hans excellens herr statsministern och ministern för utrikes ärendena Branting: Herr talman! Jag har heller icke något yrkande på den föredragna punkten men ber att få instämma i de synpunkter, som framhöllos av den föregående talaren så till vida,

att uppmärksamheten bör vara riktad på att denna sak snart bringas i ett mera tillfredsställande skick, än för närvarande är fallet. Vi ha ju en kort tid haft ett konsulat i Kovno, men den platsen indrogs igen, då den visade sig för ögonblicket mindre behöfelig. Jag hoppas emellertid, att man genom att utsträcka till den närmaste framtiden anställningen av vår nuvarande minister i Reval och Riga till att omfatta även Lithauen kan på det sättet nå en livligare och närmare förbindelse även med detta land, och att således allt som behövs skall göras, så snart ske kan, för det önskemåls förverkligande, varom den föregående talaren yttrat sig.

Ang. arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen.

(Forts.)

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan

Punkterna 6—15.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 16.

Lades till handlingarna.

Punkterna 17—33.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 34.

Lades till handlingarna.

§ 4.

A föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande, nr 3 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1922 tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkterna 1—4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Härpå föredrogs *punkten 5*, angående Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund; och yttrade därvid

Ang. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund.

Herr Starbäck: Herr talman, mina herrar! Det är icke min mening att göra någon som helst erinran och knappast några reflexioner angående Sveriges engagement i Nationernas förbund. Det är en annan angelägenhet, som jag anser mig vilja erinra kamraren om med anledning av den föredragna punkten.

När man tittar på tredje huvudtiteln, får man klart för sig — utan att det egentligen möter några svårigheter — att vårt land allt mer och mer engageras i det internationella umgänget, och att detta engagement också har blivit alltmera kostsam — förmodligen till

Ang. Sveriges stor tillfredsställelse för åtskilliga, ehuru väl dock en och annan andel i kostnaderna för Nationernas förbund.
(Forts.)

ställer sig betänksam till det resultat, som möjligen kan följa av dessa engagement. Jag har sökt skaffa mig en uppgift på vad vårt förhållande till nationernas förbund inalles kostat år 1921, och har då fått en summa på 769,681 kr. 79 öre. Tar man det år, då vi rustade oss med anledning av Nationernas förbunds uttryckta önskan, och lägga till bara de 200,000 kronor, som det famösa Vilna-kompaniet kostat, ha vi för det året bortåt miljonen. Ta vi sedan och plocka fram de olika anslagen, som herrarna finna här och där, och som röra vårt folkliga umgänge, komma vi till ganska stora belopp.

Det är som sagt icke min mening att göra några erinringar mot detta, men vid förra riksdagen fick jag med kammarens tillstånd rikta några frågor till dåvarande ecklesiastikministern angående en önskan, som riksdagen framfört redan år 1914, nämligen om inrättande av en professur i folkrätt. Jag tillät mig då framhålla, att de grunder, på vilka denna motion då framkommit, och vilken motion vann riksdagens gillande, hade blivit ändå starkare nu. Det förefaller mig fortfarande, som om det icke vore för mycket, då vi, som sagt, allt djupare engagera oss i det mellanfolkliga umgänget och då vi ha råd att offra så betydliga summor på diverse saker, som föranledas av detta vårt mellanfolkliga deltagande, att det också borde finnas utvägar för att förverkliga ett av riksdagen framställt önskemål. Ja, det underströks för övrigt av denna kammare, om jag icke minns fel vid 1919 års riksdag, och det kan väl icke förnekas, att det vore lyckligt, om vi befastade våra möjligheter att skaffa folkrättsbildat folk, som vi synas allt mer komma i behov av. Den tillgång, som vi utan tvivel för närvarande äga, kan nämligen kanske ett, tu, tre upphöra, om vi icke ha vidtagit de åtgärder, som — jag säger det ännu en gång — riksdagen önskat för att möjliggöra utbildandet av forskare och män på detta område med sakkunskap och synpunkter.

Då ecklesiastikministern i den von Sydowska ministären var vänlig besvara min av kammaren tillåtna interpellation, uttalade han den förhoppningen, att vid denna riksdag utredningen skulle ha hunnit till den punkten, att en proposition skulle vara att förvänta till samma riksdag. En sådan har emellertid icke avhörtts.

Jag har, herr talman, med dessa korta erinringar velat återigen väcka frågan på tal och understryka, att behovet av åtgärder på detta område fortfarande är lika stort, som då frågan först väcktes i riksdagen år 1914, och efter allt att döma blir allt större och större.

Jag har icke något yrkande att göra.

I detta anförande instämde herr *Lithander*.

Herr *Jönsson* i Revinge: Herr talman! Jag skall icke bestrida, att utgifterna för Nationernas förbund äro ganska betydande, men å andra sidan kan jag för min del icke begripa, hur man skulle

gå till väga för att komma ifrån dessa utgifter. Herr Starbäck talade i detta sammanhang om kostnaderna för Vilnakompaniet, men det var ju endast en tillfällig utgift, som sedermera icke har återkommit, och som vi också hoppas icke skall återkomma.

Herr Starbäck insinuerade, att dessa stora utgifter skulle bereda vissa människor tillfredsställelse, under det andra skulle ställa sig betänksamma. Jag vet dock icke, vem som egentligen känner sig tillfredsställd över stora utgifter, de må gå till vilket ändamål som helst. Att herr Starbäck själv känner sig betänksam, det veta vi förut, men den folkrättsprofessur, som han här ordade om, och utbildandet av personer, som göra folkrätten till sitt speciella studium, sammanhänger väl i alla fall med det internationella umgänget, och detta umgänge mellan olika stater och idén om ett Nationernas förbund framför allt avser just att till syvende och sist bereda möjlighet för tvisters biläggande på fredlig väg, så att man skall slippa ifrån kriget. Ser man på denna uppgift för Nationernas förbund, och ställer man utgifterna för detta ändamål i paritet med utgifterna exempelvis för armé och flotta och de besparingar, som vi möjligtvis på den punkten kunna göra, tror jag, att de pengar, som det nu är fråga om, dock i alla fall skola visa sig vara ganska väl använda.

Den tyske utrikesministern, greve Brockdorff-Rantzau, yttrade, då han höll sitt stora tal på fredskongressen i Versailles, att den tyska regeringens ansvar för krigsutbrottet kunde ledas tillbaka till Tysklands sabotage av fredskongressen i Haag. Jag tror verkligen icke, att det ligger något förnuft i att försöka sabotera Nationernas förbund, även om man kan anföra sparsamheten som motiv. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Hans excellens herr statsministern och ministern för utrikes ärendena **B r a n t i n g**: Herr talman! Jag vill blott göra den erinran med anledning av en passus i herr Starbäcks anförande, att den summa, som Vilnaexpeditionen kostade Sverige, enligt gällande förutsättningar skall återbetalas av folkförbundet. Framställning därom är redan gjord, och man kan därför icke så utan vidare lägga tillsammans på det sätt, som herr Starbäck gjorde, för att få fram en hög siffra.

Herr **S t a r b ä c k**: Herr talman! Jag är mycket tacksam för den rättelse, som Hans excellens utrikesministern här har gjort, och jag beklagar, att jag kom att göra en hopsummering, som tydligen icke var riktig. Det återstår i alla fall så pass mycket, att den slutsats, till vilken jag kom, fortfarande är riktig, nämligen att det förefaller, som om vi — och det kanske herr Jönsson i Revinge till och med kan vara med om — som ha råd att offra så mycket direkt på åtskilliga utgifter för att vara med i det mellanfolkliga umgänget, också borde ha råd att söka befästa möjligheterna till en fördjupad kunskap i dessa ting för svenska män, av vilka vi säkerligen i framtiden ha ett stort behov. Dessutom har ju riksdagen skrivit om den-

Ang. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund.

(Forts.)

Ang. Sveriges
andel i kost-
naderna för
Nationernas
förbund.
(Forts.)

na sak och denna kammare vid ett senare tillfälle strukit under denna riksdagens skrivelse.

Jag hoppas, att Hans excellens utrikesministern icke missförstår mig, om jag säger, att det för min enskilda del skulle förefallit, som om det, såsom man säger, hade legat alldeles särskilt för denna regerings röst att framlägga en proposition om en sådan lärostol, exempelvis vid Uppsala universitet, såsom friherre Marks von Würtemberg särskilt pekat på.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 6.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 7 och 8.

Lades till handlingarna.

Punkten 9.

Utskottets hemställan bifölls.

Ang.
ersättning till
vissa personer
för mistning
av bohag i
Ryssland.

Vid härefter skedd föredragning av *punkten 10*, angående ersättningar till framlidne envoyén P. H. E. Brändströms arvingar och likaledes framlidne generalkonsuln C. A. Askers änka för mistning av bohag, yttrade:

Herr Björkman i Norrköping: Herr talman! Vid denna punkt, där jag icke har annat yrkande att framföra än om bifall till utskottets hemställan, anhåller jag dock att få säga några ord. Dessa ord avse att ge uttryck åt en förhoppning, att de rättsanspråk, om vilka här är fråga och vilka ha uppstått för minister Brändström och generalkonsuln Asker, icke alltför länge skola få vänta på sin slutliga reglering.

När riksdagen förra året biföll ett visst anslag i ifrågavarande hänseende, framhöll också riksdagen önskvärdheten av att en undersökning, huruvida de ägodelar, som tillhört ministern och generalkonsuln, »ännu funnes i behåll i Ryssland, snarast möjligt verkställdes, samt att i händelse så ej skulle vara fallet, en definitiv reglering av berörda ersättningsanspråk borde åvägbringas».

Hans excellens herr utrikesministern har nu i statsverkspropositionen meddelat, »att man under det förflutna året sökt erhålla säkra upplysningar rörande förefintligheten av ifrågavarande egendom likasom även att återförskaffa densamma, men att något resultat ej ernåtts». Vidare meddelades det, att »dessa strävanden givetvis komme att ytterligare fortsättas, men att, innan dessa kröntes med framgång, en definitiv reglering av ovanberörda ersättningsanspråk ej syntes kunna komma till stånd».

Därför har nu endast hemställts, att viss ersättning för mistnin-

gen av kapitalvärdet av den egendom, som rättsägarna för närvarande äro förlustiga, måtte tillerkännas dem.

Det är naturligtvis synnerligen önskligt, att strävandena att ytterligare söka klarlägga förhållandena rörande denna lösegendom ske med största energi, och dessa strävanden borde ju kunna påräkna allt bistånd från vederbörande på ort och ställe. Men därest klart besked ännu inom rimlig tid ej kan erhållas bör man väl icke alltiämt låta rättsägarna vänta på slutligt avgörande. Det borde tvärtom vara staten angeläget att, efter prövning av rättsanspråken, med rättsägaren träffa uppgörelse på så sätt, att staten gottgör dem och får deras rätt på sig överlåten. Ett förhållande av den slutliga uppgörelsen kan icke vara staten värdigt.

De nu bortgångna männen, ministern och generalkonsuln, stodo dock som utposter för Sverige under en för svenska intressen svår och farofylld tid, och deras manliga hållning ingav därute respekt och här hemma en stark känsla av stolthet och trygghet. Det får då icke sägas, att vårt land icke visar all hänsyn vid honorerandet av sina förpliktelser till dessa män. Det är en hedersskuld det gäller att betala, och svenska staten bör icke i skydd av några formella hinder dröja med att uppgöra denna sin skuld. Helt nyligen hava vi här begagnat vår rätt att lämna hjälp till ryska statens medborgare. Jag hoppas, Eders excellens, att det icke skall dröja länge, förrän vi också få uppfylla vår plikt att gottgöra våra förbindelser i avseende å dessa båda ämbetsmän, som där ute i Ryssland modigt och troget fullgjorde sina åligganden.

Herr talman! Jag har intet annat att tillägga till mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Jönsson i Revinge: Herr talman! Då denna punkt behandlades på avdelningen, gjorde sig den meningen starkt gällande att man snarast möjligt borde söka reglera dessa förhållanden. Jag är sålunda av alldeles samma mening, som nyss kom till uttryck i herr Björkmans anförande. Utskottsavdelningen fann det icke riktigt, att dessa förtjänta mäns arvingar även i fortsättningen endast skulle få nöja sig med att uppbära årlig ränta på sina faktiska förluster därute i Sovjetryssland, och var till en början till och med inne på den tanken, att man skulle låta denna synpunkt komma till särskilt uttryck i utskottsbetänkandet. För min del instämmer jag helt i de synpunkter, som den föregående ärade talaren nyss har framhållit. Jag tror icke, att det är rimligt och riktigt, att arvingarna till dessa statens f. d. tjänare i Ryssland kanske i årtal skola få vänta på sina arvskiften på den grund, att staten icke reglerar familjens förluster med den ersättning, som kan vara rimlig.

Hans excellens herr statsministern och ministern för utrikes ärendena Branting: Herr talman! Med anledning av de yttranden, som här hållits, ber jag endast att få framhålla, att jag för min del fullständigt delar den uppfattningen, att det är önskvärt att så snart som möjligt få denna sak bragt till ett tillfreds-

*Ang.
ersättning till
vissa personer
för mistning
av bohav i
Ryssland.
(Forts.)*

Ang.
ersättning till
vissa personer
för mistning
av bohag i
Ryssland.

(Forts.)

ställande slut. Men det är å andra sidan ett beklagligt faktum, att man ännu icke kan fullt konstatera, huru det förhåller sig med den egendom, som vederbörande haft och som de kvarlämnat i Ryssland, och innan dessa formaliteter kunnat uppfyllas, är det svårt att kunna komma med något definitivt förslag. Därför kan man icke annat än för ögonblicket skjuta det åt sidan, till dess, som jag hoppas, förhållandena skola så utveckla sig, att detta konstaterande skall kunna ske inom en nära framtid. När vi komma i närmare förbindelse med det hittills avstängda stora Ryssland, skall detta givetvis underlätta möjligheten att skaffa klarhet både i denna och i många andra punkter. Dessa två äro icke de enda, som gjort stora förluster i Ryssland, och som hava vissa anspråk på att svenska staten skall stå skyddande bakom berättigade krav. Det hela befinner sig ännu icke i det läget, att det kan framläggas för riksdagen något förslag till definitivt ordnande av saken. Jag ber endast att få försäkra de ärade talarna om att från min sida föreligger precis samma önskan som hos dem att komma till en slutuppgörelse i dessa ting.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Om ändrad
lydelse av § 19
riksdagsord-
ningen.

Härpå förekom till behandling konstitutionsutskottets utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 19 riksdagsordningen.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 95, hade herr *Vennerström* hemställt, att riksdagen måtte såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse av § 19 riksdagsordningen:

»Till ledamöter i andra kammaren kunna endast utses män och kvinnor, som äga valrätt inom riket.»

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Ljunggren, Lyberg, Larsén, Almqvist, Pauli, Sävström, Borg* och *Andersson* i Igelboda, som ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionen ville i skrivelse till Konungen anhålla om utarbetande och framläggande för riksdagen av förslag till sådana ändringar av riksdagsordningen, att det s. k. bostadsbandet vid val till andra kammaren avskaffades.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr *Vennerström*: Herr talman! Jag har för min del icke närvarit i utskottet, då detta betänkande justerades. I annat fall hade från min sida självfallet förelegat en reservation, i vilken jag skulle yrkat bifall till den av mig framställda motionen. Jag

skall i stället med några ord göra det nu, och jag anser, att denna fråga, som ju bagatelliseras från många håll, dock är av så stort värde, att man bör vid ett sådant plenum som i dag, vilket icke är särskilt arbetstyngt, offra några minuter åt densamma.

*Om ändrad
lydelse av § 19
riksdagsord-
ningen.*

(Forts.)

När man från många håll vidhåller sitt gamla och envisa motstånd emot varje tanke på bostadsbandets upphävande, vill jag göra den frågan: vilka stora intressen kämpar man egentligen för från deras sida, som äro bestämda motståndare till upphävande av bostadsbandet? Jag gör först den frågan till herrar ledamöter av majoriteten i utskottet särskilt från denna kammare, om ni till äventyrs kämpa av intresse för andra kammaren. Är det verkligen ett intresse för andra kammaren, att den skall berövas tillfälle att med sig förena dugande män, som på andra platser i vårt land kunnat göra en betydande insats för den sociala utvecklingen? Man måste i detta fall uppenbarligen svara ett bestämt nej. Då gör jag den andra frågan: om det är av intresse för väljarna, ifall dessa förvägras rätt och möjlighet att återvälja en dugande man, som en längre tid bott i kretsen i fråga, där förvärvat synnerligen stor lokalkännedom, som känner ortens behov och möjligheter och även kunnat föra dess talan under gångna tider, men flyttat utanför kretsen och av denna anledning icke längre kan väljas inom densamma? Man måste även i detta fall uppenbarligen svara ett mycket bestämt och energiskt nej. Sedan gör jag den tredje frågan: om möjligtvis herrarna av majoriteten inta denna nejståndpunkt av hänsyn till edra egna partiintressen, jag menar till partiernas intresse att även inom andra kammaren samla de flesta och bästa möjliga av partiernas dugande och framstående män? Det är uppenbarligen för de stora partierna — och även för de små — av intet som helst verkligt värde och intresse, att partierna skola berövas möjlighet att till andra kammaren återbörda sådana män, som förut fört deras runor med den äran och gjort en betydande insats icke blott för de olika partierna utan även för landet, därför att dessa män bosatt sig på andra orter eller inom andra valkretsar. Jag vill även i denna punkt säga: svaret blir enligt min tanke självfallet ett energiskt och absolut nej. Jag ser därför inga som helst verkligt legitima och bärande intressen, för vilka man kämpar på den sidan, där man alltjämt satt sig emot varje tanke på bostadsbandets upphävande.

Det finnes möjligen ett enda intresse, och jag är beredd, att åtskilliga komma fram därmed. Det är nämligen hänsynen till de s. k. Orts- och lokalbehoven. Jag vill för min del säga, att jag tar de största möjliga hänsyn till Orts- och lokalbehov, men skulle så verkligen inträffa, att något Ortsbehov finge en smula maka åt sig vid konflikt med allmänna riksintressen, måste jag säga, att jag tror icke skadan är så rysligt stor. Man skulle ju genom bostadsbandets bibehållande om möjligt garantera ett visst personligt samband mellan valmannen å den ena sidan och den valde å den andra. Sedan skulle det därjämte även garantera en viss förtrogenhet från den valdes sida med ortens och nejdens olika lokala behov. Detta argument har möjligtvis tillföre haft någon giltighet, men enligt

*Om ändrad
lydelse av § 19
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

min bestämda tanke är denna argumentering för närvarande fullkomligt uppkonstruerad. Den gällde möjligen på de tiderna, då man hade de gamla majoritetsvalen och hade enmansvalkretsar. Men i samma ögonblick man införde de proportionella valen, skar man sönder sambandet mellan väljarna och den valde, och man undanröjde den garanti, som skulle finnas för att varje vald person verkligen hade intim lokal kännedom om ortens och nejdens alla olika behov. Jag vill på denna punkt på det allra livligaste instämna i de synpunkter, som en av kammarens främste män, nämligen ledaren för det liberala partiet herr Edén, som den gången icke var ledare, för tolv år tillbaka framförde i riksdagen under en debatt i andra kammaren om ett likalydande ämne. Han hävdade den ståndpunkten, att det skulle visa sig, att de proportionella valen undanröjde varje legitimt behov av bostadsbandets bibehållande. I den punkten har han blivit synnerligen sannspådd. Jag vill för min del säga, att när de proportionella valen infördes och allra helst när länsvalkretsarna tillkommo, avskars det personliga sambandet mellan den valde och valmännen och på samma gång upphävdes även garantien för kännedom om ortens behov inom valkretsens skilda delar. Den garantien är faktiskt upphävd. Man höll som bekant först fast vid bostadsbandet som en synnerligen dyrbar klenod, då det gällde enmansvalkretsarna. Så vidgades ju valbarheten, som bekant, till kretsar om 4, 5, 6 representanter, och jag gör den frågan: då alltså på denna punkt bostadsbandet upphävdes eller vidgades, kan någon verkligen säga, att landet därigenom vållats någon verklig skada med hänsyn till det legitima Ortsbehovet för att icke tala om det allmänna riksbehovet? När valbarheten vidgades till länskretsar, bet man sig från motståndarnas sida fast vid, att de fyra, fem, sex, sju representanterna skulle utses därinom såsom vid de senaste valen. Jag gör då den frågan: kan man verkligen säga, att något legitimt Ortsbehov, något verkligt bärande lokalbehov har blivit trampat under fötterna genom att bostadsbandet på denna punkt återigen skjutits allt längre och längre bort? Jag gör för min del det antagandet, som till och med tar formen av ett bestämt påstående, att lika litet skall man finna, att det legitima Ortsbehovet och ännu mindre behöriga riksbehov skulle bli undanskjutna, ifall bostadsbandet vidgades ännu mera, så att alltså valbarheten komme att gälla för hela vårt land.

På denna punkt föreligger enligt min tanke ett fullkomligt avgörande bevis med ofrånkomlig styrka. Det är nämligen första kammaren, där som bekant bostadsbandet i denna stund icke finnes. Jag frågar er anhängare till bostadsbandet: kan någon verkligen säga, att man vid valet av första kammarens representation, sådan den blivit därför att bostadsbandet är borta, icke tagit vederbörlig hänsyn till kännedom om de lokala behoven och till sambandet mellan väljarna å ena och den valde å andra sidan? Man måste tvärtom erkänna, att lokalintressena där hava fått tillräckligt svängrum, man kunde till och med i vissa fall säga för stort svängrum, och jag tror, att man inom många partier klagat över, att det togs för

stor hänsyn till lokalintressen och för liten hänsyn till riksintressen vid valet till första kammaren.

Jag kommer i detta sammanhang in på vad jag för min del anser vara ett verkligt skäl, varför man från vissa håll inom olika partier, även det liberala, så energiskt går in för bostadsbandets bibehållande. Det är den gamla tvistefrågan mellan stad och landsbygd, som spelar in. Handen på hjärtat, ni lantmän i andra kammaren från olika partier, vilka absolut hålla på bostadsbandets bibehållande: är det icke den hotande faran, att städernas representanter skulle vältra in över landsbygden, den heliga landsbygden, som egentligen är motivet till ert motstånd mot bostadsbandets upphävande? Jag vill vid denna punkt i min argumentation uttala min förvåning över det ringa sammanhanget mellan lantmännens nuvarande hållning i många politiska ting och den, som de intogo under gångna berömda lantmannatider inom svensk politisk historia. Jag anknyter i detta fall till ständsrepresentationen i första hälften av 1800-talet, då det som bekant fanns en skara stolta bondehövdingar, vilka riksdagen senare sannerligen icke har visat någon motsvarighet till. På den tiden fanns icke något bostadsband. Vi hade män sådana som den stolte hövdingen Anders Danielsson, som var representant för 27 härad. Och det fanns bland valmännen bönder från icke mindre än tre län, som röstade på denne man. Man skulle till och med kunna säga, att uppkomsten av dessa stolta bondehövdingar kanhända hade något litet sammanhang med den omständigheten, att det på den tiden icke fanns något bostadsband, utan tvärtom den personliga dugligheten kunde göra sig gällande och bära fram män till representationen med en helt annan styrka, än vad som är fallet, så länge bostadsbandet finnes. Jag erinrar i detta sammanhang om, att just från bondeståndets sida gick man synnerligen starkt och länge i elden mot varje tanke på införandet av något slags bostadsband och begränsning av valbarheten, såsom fallet är nu.

Vidare vill jag säga, att det förefaller åtminstone mig, som om icke enbart stadsrepresentanter hava möjlighet att falla igenom vid val till andra kammaren eller möjlighet att förflyttas till andra valkretsar. Så är fallet även i lantmannakretsar. Jag tror, att det i lantmännens politiska historia finnes ganska många fall, som visa, huru synnerligen dugande män av deras klass blivit vrakade och icke kunnat väljas på grund av bostadsbandets bibehållande. Jag erinrar om sådana gamla prydnader för andra kammaren som en Liss Olof Larsson, jag erinrar om Olof Jonsson i Hof, och jag kan gå till de mindre gudarna av senare datum, till sådana män som Ollas Ericsson från Dalarna, vilka allesammans blivit fällda genom bostadsbandet och sedan fått vandra tiggargången och klappa på alla möjliga dörrar hos landstingen för att möjligen kunna räddas över till första kammaren, detta räddningshem för fallna andrakammarledamöter. Och jag vill erinra om ett senare fall, om en synnerligen dugande lantman nerifrån Dalslandshället, vilken som bekant föll på bostadsbandet och slogs ut vid valet till andra kammaren samt sedan överfördes till första kammaren för att man skulle rädda

*Om ändrad
lydelse av § 19
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

*Om ändrad
lydelse av § 19
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

honom och hans obestriddliga duglighet åt representationen igen. Jag tror därför, att det även ur lantmännens synpunkt finnes samma argumentation, som det finnes från andra klassers och partiets sida, då det gäller att yrka på avskaffande av bostadsbandet.

Enligt min åsikt finnes det ett enda starkt argument — men det är också enligt min tanke det starkaste av alla möjliga — för att upphäva bostadsbandet. Det är det argumentet, att man från representationens sida bör göra det mesta möjliga för att höja riksdagens nivå, såväl andra kammarens som första kammarens, och tillföra densamma de bästa krafter, som stå att erhålla inom Sveriges land. Och när man från många håll talar om icke minst andra kammarens sjunkande nivå — jag vill lämna osagt, huruvida det talet har fog för sig — så vill jag hemställa till de herrar, som föra detta tal, huruvida icke upphävande av bostadsbandet dock vore ett sätt att medverka till att undanröja varje hinder, som kan resa sig i vägen mot att andra kammaren tillföres den största möjliga personliga duglighet ifrån olika håll.

Jag vill i detta fall icke begagna mina egna ord, utan jag vill på det allra varmaste understryka och instämma uti det anförande, som 1910 hölls i andra kammaren av herr Edén, och i vilket anförande en sådan framstående talesman, då likasom nu, av andra kammaren som allas vår herr Starbäck den gången av helt och fullt hjärta instämde. Herr Edén yttrade nämligen: »Herrarna behagade erinra sig, att första kammarens rekrytering redan har frihet från bostadsbandet, och jag tror icke herrarna vilja bestrida sanningen av det påståendet, att en icke ringa del av den arbetsduglighet, som är representerad i första kammaren, just beror på, att denna kammare icke väljes med bostadsband. Det synes mig för andra kammaren ligga en synnerligen stor vikt därpå, ur dess egen arbetsduglighets synpunkt och ur den synpunkten, att den må kunna hålla uppe alla möjligheter till en god rekrytering, icke minst med hänsyn till dess förmåga att göra sig gällande gent emot första kammaren — ur dessa synpunkter synes det mig, säger jag, ligga stor vikt därpå, att andra kammaren icke avstänger sig från möjligheten att inom en kortare eller längre framtid gripa sig an med åtminstone ett lossande på bostadsbandet.» Jag vill uttrycka en varm förhoppning, att herr Starbäck även i denna stund med samma varma och fulla hjärta instämmer i de sanna ord, som vid detta tillfälle uttalades av herr Edén.

Slutligen vill jag säga, att man måste väl även taga någon hänsyn till det faktum, att man i andra länder har experimenterat med avskaffande av bostadsbandet, utan att mig veterligt några stora samhällsvådor därigenom hava åsamkats dessa länder. Om vi göra en skallgång ute i stora världen, finna vi, att de goda och trogna svenskar, som i denna stund alltjämt absolut behårt hålla på bostadsbandets bibehållande, hava sina främsta vänner och anhängare i sådana länder som Turkiet och Grekland. Dessa länder äro i denna stund, jämte för övrigt grannlandet Norge, som väl icke bör nämnas av en storsvensk, de enda europeiska anhängarne av bibehållande av

bostadsbandet. Jag vill visst icke säga, att man bör taga bort det, därför att andra stater icke hava det. Men i den omständigheten att andra stater icke hava det, ligger väl även en argumentation för den åskådningen, att man mycket väl kan taga bort bandet ifråga, utan att någon olägenhet därigenom vållas legitima riksin-tressen.

*Om ändrad
lydelse av § 19
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

Ytterligare vill jag endast tillägga, att jag kan icke gå med på den reservation, som avgivits av herr Ljunggren m. fl. Den kräver nämligen en utredning. Här finnes absolut ingenting alls att utreda. Frågan ligger klar: antingen ja eller nej, antingen bibehållande eller avskaffande av bostadsbandet. Jag tycker att varje utredning i denna fråga är fullständigt onödig. Jag yrkar därför för min del bestämt bifall till motionen, och jag tycker, att då herrarna i dag äro så litet arbetstyngda, böra ni kanske kunna offra en liten stund för att behandla denna fråga litet mera utförligt, än vad som skett vid föregående tillfällen.

Herr Persson i Fritorp: Herr talman! Den siste ärade talaren slutade med en vädjan till oss här i kammaren att litet mera utförligt behandla denna fråga, men jag skall för min del icke efterkomma denna hans vädjan. Detta spörsmål har redan förut så grundligt debatterats här inom riksdagen, att det rent av är onödigt att nu offra allt för mycken tid på detsamma.

Det är fyra år å rad, som denna fråga förelegat till behandling, och debatterna om detta spörsmål hava varit så utförliga i båda kamrarna, att alla skäl, som kunna anföras både för och emot, äro så att säga uttömda, och jag anser det därför obehövt upprepa desamma. Och detta så mycket mer, som den föregående ärade talaren varken i sin motion eller i sitt anförande i dag framkommit med något egentligt nytt utom möjligen det, att han både i sin motion och även i sitt anförande erkänner, att denna reform är *mindre* behöfelig nu, sedan vi fått förstörade valkretsar.

Jag vill om denna motion säga, att den är ett led i de strävanden, som under de sista åren haft så mycken framgång här i riksdagen, nämligen att göra båda kamrarna lika. Vi hava visserligen ännu kvar ett tvåkammerssystem, men detta system finnes enligt min mening endast på papperet, icke i verkligheten.

Jag vill vidare erinra om, att vi hava gemensam valdag vid val till andra kammaren, och därigenom omöjliggöres att placera en kandidat, som fallit igenom i en valkrets, uti en annan valkrets. När så sker, måste man tillgripa den vanliga metoden att placera honom i första kammaren. Men kanske har detta icke varit det avgörande skälet för motionären att även i år frambära denna motion. Detta framgick även av hans anförande nyss, då han berörde skälen varför han i år upprepar sin motion. Det är, som vi alla veta, så, att vi icke hava något bostadsband till första kammaren. Om det sätt, varpå vederbörande valkorporation använder sig av denna sin rätt, säger motionären följande ord i sin motion: »Vid förstakammarvalen, där bostadsband ej finnes, ha valkorporationerna visat stor

*Om ändrad
lydelse av § 19
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

benägenhet att taga hänsyn till lokala intressen.» Detta underströk han nu med mycken skärpa i sitt anförande. Men jag vill säga motionären, att detta är en sanning med mycken modifikation. Av första kammarens ledamöter äro icke mindre än ungefär en tredjedel bosatta här i huvudstaden eller dess omedelbara närhet. Jag förmenar, att ifall herr Vennerströms motion vinner framgång, så få vi ganska snart samma proportion även här i andra kammaren.

Slutligen pångterade den ärade motionären, att ett motiv för att han väckt denna motion vore, att han ville höja denna kammarens eller riksdagens nivå. Ja, det kan ju hända, att herr Vennerström utgår ifrån den synpunkten, att det är allra bäst, att ett stort flertal av kammarens medlemmar äro bosatta här i huvudstaden. Här finnes förmodligen mera intelligent folk än ute på landsbygden. Och han kanske icke tycker om att umgås med oss enkla landsbygdsrepresentanter utan känner det trevligare och angenämare med det finare och förnämre folket här i huvudstaden. Jag vill för min del icke vara med om att införa bostadsbandet även i första kammaren, ehuru jag håller före, att det finnes lika stort fog för dettas införande som för dess avskaffande i andra kammaren, och till det senare är jag en bestämd motståndare.

Då motionären varken i sin motion eller i sitt anförande här i dag har påvisat ett enda fall, där nuvarande bestämmelser visat sig vara till skada, då vidare grundlagen föreskriver, att konstitutionsutskottet endast har att föreslå sådana ändringar i grundlagen, som äro »högst nödiga eller nyttiga», och då jag förmenar, att den ändring, som här föreslås, varken är behövlig, nödig eller nyttig, så ber jag, herr talman, få hemställa, att kammaren, med avslag på motionen, måtte bifalla utskottets avstyrkande hemställan.

Herr Engberg: Herr talman! Den föregående ärade talaren presterade just den argumentering, som man på förhand visste skulle komma. Det har varit så föregående gånger, när denna fråga behandlats här i kammaren, att den avfärdats med dessa synpunkter, och den har under de senare åren sällan eller aldrig varit underkastad en allvarlig debatt. Och dock måste jag, herr talman och mina herar, säga, att denna fråga är för utvecklingen av hela vårt representationsskick i sund riktning av mycket, mycket stor betydelse. Det kan icke hjälpas, att de synpunkter, som den förste ärade talaren framförde, måste dock så småningom arbeta sig fram och övervinna de by- och sockensynpunkter, som — såsom han sade — allt för länge ha fått göra sig breda i vår politik.

Jag förstår mycket väl, att man nu efter utgången i första kammaren, där man helt nonchalant och till och med utan votering avslagit detta reformkrav, jag förstår, säger jag, att man här i andra kammaren icke är benägen att vidare fördjupa sig i denna fråga. Men jag måste säga, att det förvånar mig, att den kammare, som sitter inne med privilegiet att själv vara utan bostadsband, att den kammaren icke har något som helst sinne för att även andra kam-

maren kunde begåvas med samma privilegium, så att den finge denna begränsning i sina rekryteringsmöjligheter upplävd. Jag vill vidare säga, att när man i denna diskussion från den siste talarens sida förde in frågan, huruvida detta icke skulle vara ett steg mot att göra första kammaren totalt lik den andra, så är detta att anlägga en synpunkt, som icke har det minsta här att skaffa. Han försökte att bagatellisera den av herr Vennerström anförda synpunkten, att det dock finnes ett *naturligt* bostadsband, som gör sig gällande, när det är fråga om val till första kammaren. Herr Persson i Fritorp höll före, att det snarare var en tendens till förskjutning i riktning mot något slags övervalde för Stockholm. Jag skall be att en gång för alla få avliva dessa påståenden genom att hänvisa till en statistik för åren 1908, 1915, 1921 och 1922. Det visar sig av densamma, att första kammarens sammansättning år 1908 var sådan, att av dess medlemmar voro 71 procent valda inom resp. län och 29 procent utom, 1915 voro 74 procent valda inom länen och 26 procent utom, 1921 voro 71 procent valda inom länen och 29 utom och 1922 voro 72 procent valda inom länen och 28 utom. Som herrarna finna, varierar det alltså mellan 71 och 74 procent under denna period av 14 år. Jag får verkligen fråga herr Persson i Fritorp, om han icke inför dessa siffror måste giva mig rätt, då jag påstår, att det »naturliga» bostadsbandet beträffande första kammaren gör sig gällande med synnerlig kraft. Har man ute i bygderna möjlighet att få en fullgod representant till första kammaren, så väljer man en sådan där, och det är en legend och intet annat, att man skulle gå och hämta sina representanter från huvudstaden utan vidare.

Mina herrar! Jag måste säga, att detta bostadsband strider, så vitt jag kan förstå, mot hela den *anda*, som ligger under vårt moderna representationssystem, sådant vi fingo det med tvåkammerssystemets införande. Vi skulle då övervinna ståndssynpunkterna och få fram rikssynpunkterna och i stället för den gamla, snäva ståndrepresentationen få en rikrepresentation. Men icke förty införde man detta bostadsband, som synes mig stå i en principiell motsättning till hela utgångspunkten. Och att man på vederbörligt håll haft en känsla av, att så var fallet, framgår därav, att *Louis de Geer själv* hänvisade därtill, att i vad det gällde första kammaren, tack vare frånvaron av bostadsband — såsom han uttrycker sig — »någon förlägenhet för ett tillräckligt antal värdiga ledamöter i riksdagen icke lärer uppstå». Ja, har man en gång gjort detta medgivande, är det klart, att man sagt, att bostadsbandets frånvaro med hänsyn till första kammaren skulle medföra, att man skulle få möjlighet för större kvalifikationer inom denna kammare än inom den andra. Är man alltså — som man synes vara på högerhåll — benägen för att plädera för den synpunkten, att man bör söka höja riksdagens nivå, söka få de mest begåvade och de mest dugliga som representanter i riksdagen, varför har man då icke vågat draga konsekvensen av denna utgångspunkt och säga, att det är en orimlighet, att territoriella förhållanden skola få vara avgörande för huruvida en medborgare skall anses kvalificerad att få sitta i riksdagen

*Om ändrad
lydelse av § 19
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

Om ändrad
lydelse av § 19
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)

eller icke? Gören det tankeexperimentet, mina herrar, att ett stort parti av förhållandenas makt förlorar exempelvis möjligheten att ta- ga ett enda mandat i huvudstaden. Det är nu så, tack vare det väl- signade proportionella valsättet, som vi dragas med och väl få dragas med ännu en tid, att en dylik möjlighet föreligger. Och då må man väl säga sig, att det vore en orimlighet, om ett parti, som har en högt förtjänt och politiskt högt kvalificerad person som kandidat, icke skall ha möjlighet att sätta honom in i kammaren, om han faller ige- nom i huvudstaden.

Det är också anmärkningsvärt, att när herr Hildebrand år 1910 väckte en motion i första kammaren om en ändring av § 19 i riks- dagsordningen, däri han tog sikte på det flyttningsstreck, som sär- skilt drabbade statsråd — ett reformkrav, som sedan i modifierad form kom tillbaka 1912 i den ändring, man då vidtog i mantalsskriv- ningsförordningen — så anförde han i sin motivering för motionen synpunkter, som ännu i dag äga sin fulla giltighet, synpunkter som jag vill vädja till herr Hildebrands meningsfränder i denna kamma- re att ännu en gång lägga på hjärtat. Han skriver i denna motion:

»Ju större politisk begåvning och praktisk läggning en andra- kammarledamot från valkrets utanför Stockholm visar, dess förr kan han bliva diskvalificerad till mandatets förnyande.» Han menar tack vare denna begränsning, som närmast gäller statsråd, som flyt- tat in till Stockholm.

Vidare säger han: »En politiker, som i sin valkrets hedrats med riksdagsmannaskap i Andra kammaren, kan såsom statsråd anse sig böra tillråda Konungen åtgärder, som ej väl behaga hans gamla val- män. Han kan komma att se en del frågor ur större synpunkter än de bygdepatriotiska. Här inträder således en helt ny situation. *Ge- nom statsrådsutnämningen och på grund av statsrådsämbetets krav* förlorar han i detta fall sympatierna i sin gamla valkrets. Hans po- litiska gärning kan dock vara så betydande, att han väl är värd ett andrakammarmandat, ett mandat som andra valkretsar måhända gär- na skulle vilja giva honom. Är så förhållandet, så synes det av- gjort vara en fördel *ur det allmännas synpunkt*, att en sådan man räddas åt riksdagslivet ej allenast så till vida som han kan insättas i Första kammaren, utan även så att han kan få ett andrakammar- mandat.»

Ja, det sista, som säges här, är precis som sagt för dagen och i denna fråga, ty vad som av motionären sades om statsråd äger sin tillämpning även här. Han tillägger mot slutet: »Partipolitiska syn- punkter äro emellertid enligt min mening här alldeles för trånga. *Hela vårt statsliv* måste i längden vinna på att de bästa männen aktivt deltaga i politiken, och såsom ett led i strävandet till detta mål bör förslaget ses.»

Herr talman! Jag vädjar verkligen till andra kammaren: Fin- nes det någon som helst rim och reson i att vidhålla den gamla in- skränkta, låt mig säga, sockensynpunkten? Jag menar denna begrän- sade synpunkt, att den, som väljes till riksdagen, skall ovillkorligen bo inom valkretsen. Här har man också sagt, att sedan man fått de

större valkretsarna, har detta reformkrav förlorat i betydelse. Jag vädjar verkligen till herrarna, huruvida det argumentet kan vara hållbart, i samma andedrag som man motiverar bostadsbandet med att man *vill ha kännning mellan den valde och hans valmän*. Det är klart, att dessa större valkretsar ha gjort det *omöjligt* att, på det sätt som herrarna önska, ha denna intima kännning med valmännen. För övrigt må jag säga, att i vår tid med den nuvarande tidningspressen och med våra rikt utvecklade kommunikationer o. s. v. det är helt andra möjligheter än fordomdags för medborgare att se saker och ting ur rikspolitisk synpunkt.

*Om ändrad
lydelse av §. 19
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

Jag vill vidare påpeka, att med de moderna politiska partierna, som ha sina program lika för hela landet, och med den utveckling, som gjort, att varje medborgare, som väljes till denna kammare, väljes av ett visst parti med ett för hela landet gällande program, med hela denna utveckling har underminerats själva underlaget för bostadsbandet. Ty vare sig man är vald från Norrland eller mellersta Sverige eller södra Sverige, så är man vald som målsman för ett parti och med ett och samma program, som gäller för hela landet.

Den synpunkten, att man skall föra fram i riksdagen speciella ortskrav, bör icke överdrivas alltför mycket. Naturligtvis finnas många, många fall, där det är av utomordentlig betydelse, att man får representanter för synpunkter, som kunna lokalt göra sig gällande, exempelvis i frågor, som gripa in på det ekonomiska området. Men jag vill erinra herrarna därom, att det naturliga bostadsbandet, d. v. s. tendensen att i första rummet giva placering åt dem, som bo på ort och ställe, kommer att taga ut sin rätt. Har det, vad gäller första kammaren, under de fjorton sistförflutna åren varit 71—74 procent, som tagits inom länen, kunna herrarna vara förvissade om att siffran kommer att ligga ännu högre för andra kammarens vidkommande. Och den där rädslan, att det skulle uppstå någon slags Stockholmsstyre inom riksdagen, är, så vitt jag kan förstå, just därför alldeles omotiverad.

Jag vill vidare säga till herr Persson i Fritorp, att det är ett egendomligt sätt att resonera, när han låter påskina, att det kanske funnes fog för att ha bostadsband även för första kammaren. Först förklarar herr Persson i Fritorp, att bostadsbandet måste vara kvar för andra kammaren för att markera skillnaden gentemot första kammaren. Sedan sätter han i fråga, att man kanske ändå skulle införa bostadsband även för första kammaren, alltså sätter i fråga att *upphäva* den skillnad, som han i första resonemanget åberopat. Det bör väl ändå finnas *något* sammanhang i argumentationen även i andra kammaren!

De synpunkter, som ligga under och bakom kravet på detta bostadsbands avskaffande, ligga så i linje med hela vårt moderna representationsskick, de äro så helt och hållet en konsekvens av strävandet att göra rikets representation till ett uttryck för icke blott begränsade lokalsynpunkter utan verkliga rikssynpunkter, att man verkligen ändå borde tänka sig för mer än en gång på högernsida, innan man reser sitt motstånd nu igen mot detta krav. Det är sant,

Om ändrad
tydelse av § 19
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)

att frågan är fallen för i år i och genom det beslut, som första kammaren fattat. Men jag vill tillägga än en gång, att när den kammare, som själv har förmånen att väljas utan bostadsband, går och gör något sådant, är rätta svaret på detta från andra kammaren, att vi visa, att vi *icke* vilja vara med om det bandet längre. Och det är därför, som jag för min del kommer att yrka bifall till herr Vennerströms motion. Den avgivna reservationen med dess krav på en utredning förefaller mig alldeles *meningslös*, därför att frågan dock ligger fullt klar. Det behöves endast denna lilla ändring, som i den Vennerströmska motionen föreslagits, och vi ha ingen anledning att gå till Kungl. Maj:t och be om en särskild utredning.

Jag yrkar alltså, herr talman, bifall till herr Vennerströms motion.

Herr S ä v s t r ö m: Jag skulle kunna nöja mig med att instämma i de anföranden, som hållits av herrar Vennerström och Engberg. Men då båda dessa herrar yrkat bifall till den i ämnet avgivna motionen, skall jag be att få säga ett par ord.

Då inom utskottet framfördes det förslag till reservation, som här är bifogat utskottets utlåtande, hade vi ledamöter från det socialdemokratiska partiet ingen anledning att motsätta oss det yrkandet utan samlade oss kring detsamma. Och jag skulle vilja säga herr Engberg och herr Vennerström, att om de läsa reservationen en gång till, så skola de finna, att här är dock *icke* fråga om någon utredning, utan i reservationen säges det helt enkelt, att riksdagen skulle i skrivelse till Konungen anhålla om ändringar av riksdagsordningen. Det är sålunda fråga om att Kungl. Maj:t skulle framlägga det förslag, vartill motionen här syftar.

I sak har jag, som jag förut sade, precis samma uppfattning som herrar Engberg och Vennerström. Jag skulle bara vilja ge ett uttryck för en tanke, som man har fått, under det att man resonerat här med åtskilliga av riksdagskamraterna. Det framgår vid dessa diskussioner, att man befarar, att om bostadsbandet för andra kammaren skulle upphävas, skulle det bli de större kulturcentra, som skulle komma att sända representanter till andra kammaren. Det skulle sålunda bli deras representanter, som då skulle representera hela landet. Herr Engberg har nyss med siffror påvisat, huru det ställer sig i första kammaren. Det är väl ingen av herrarna som tror, att det skulle komma att bli annorlunda i andra kammaren. Snarare skulle man kunna säga, att det antal representanter från respektive valkretsar, som äro bosatta inom desamma, skulle säkerligen komma att bli större i andra kammaren än i den första efter ett upphävande av bostadsbandet. Jag kan för min del icke förstå, att det skulle komma att medföra några som helst olägenheter. Snarare skulle det väl bli så, att i ett och annat fall, där man skulle kunna tycka, att det vore fördelaktigt att placera en person, som vore bosatt utom valkretsen, skulle det bli fördelaktigt för riksdagen att kunna göra det, och även för valmännen att kunna företaga en sådan placering.

Jag tror, som sagt, att inga olägenheter kunna uppstå av ett upphävande av bostadsbandet, och jag vill sålunda, herr talman, yrka bifall till den av herr Ljunggren m. fl. avgivna reservationen.

Om ändrad lydelse av § 19 riksdagsordningen.

(Forts.)

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) avslag å berörda hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen samt 3:o) avslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid av herr Vennerström, i anledning varav herr talmannen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka därvid den under 2:o) angivna antogs till kontraposition. I överensstämmelse härmed uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utföll med 109 ja mot 67 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 6.

Vid nu skedd föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vissa ändringar i vallagen blev utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 7.

Vidare förelåg till avgörande bevillningsutskottets betänkande, nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag m. m. vid 1922 års taxering till bevillning av inkomst, ävensom i ämnet väckta motioner.

Ang. förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1922 års bevillningstaxering.

Genom proposition nr 45 av den 3 februari 1922, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade

Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)

Förslag

till

förordning med särskilda bestämmelser om avdrag m. m. vid 1922 års taxering till bevillning av inkomst.

Härigenom förordnas, att vid 1922 års taxering till bevillning av inkomst skola, i stället för de i 8 § 2 mom. fjärde och femte styckena och 12 § 3 mom. av gällande bevillningsförordning ävensom 11 § av de vid samma förordning fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen meddelade föreskrifter, följande bestämmelser lända till efterrättelse.

1 §.

Har skattskyldig hemmavarande eller av honom helt eller delvis underhållet barn under 21 år, skall den skattskyldige taxeras för sådan barnets inkomst, som bör i mantalsskrivningskommunen taxeras till bevillning,

därest denna inkomst tillsammans med barnets i andra kommuner till bevillning taxerade inkomster icke minst uppgått till:

om barnet är mantalsskrivet inom ort tillhörande

ortsgrupp	I eller II	610 kronor,
»	III	620 »
»	IV	670 »
»	V	770 »

och barnet ej självt skall taxeras till inkomst- och förmögenhets-skatt.

Skulle i fall, då skattskyldig taxeras för barns inkomst, avdrag, vartill den skattskyldige jämlikt 11 § 2 mom. 4:o) bevillningsförordningen är berättigad, överstiga hans inkomst, må det överskjutande beloppet avräknas från barnets behållna inkomst, men må däremot icke, därest avdrag, vartill barn enligt samma lagrum varit berättigat, överstiger barnets inkomst, överskjutande beloppet avräknas från den skattskyldiges eller övriga barns behållna inkomst.

2 §.

Därest bevillningsfrihet enligt 12 § 2 mom. bevillningsförordningen ej åtnjutes, skall den i mantalsskrivningskommunen beskattningsbara inkomsten för i riket mantalsskriven svensk medborgare bestämmas enligt följande grunder:

a) Från den taxerade inkomsten avräknas såsom skattefritt avdrag: dels, om den skattskyldige är mantalsskriven inom ort tillhörande

ortsgrupp	I	450 kronor,
»	II	500 »
»	III	600 »
»	IV	650 »
»	V	750 » ;

dels ock 150 kronor för en var av nedan angivna personer:

hustru;

hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn, därest barnet icke uppnått 21 år och ej skall självt taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt samt dess sammanlagda inkomster av beskaffenhet att kunna taxeras till bevilling icke uppgått till minst de i 1 § för vederbörande ortsgrupp angivna belopp;

husföreståndarinna, därest den skattskyldige äger åtnjuta avdrag för henne vid taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt.

För barn, vars föräldrar båda leva men icke äro gifta med varandra, skall, därest enligt ovan givna bestämmelser båda föräldrarna skulle vara berättigade till avdrag, endast modern eller, om barnet vistas hos fadern, endast denne åtnjuta avdrag.

Den del av den taxerade inkomsten, som överstiger vad sålunda skall avdragas men icke dubbla summan därav, medräknas till hälften; återstoden av den taxerade inkomsten medräknas i sin helhet.

b) Den slutsumma, som sålunda erhålles, utgör den beskattningsbara inkomsten med iakttagande dock av följande:

1) Den beskattningsbara inkomsten må ej med tillämpning av de under a) angivna bestämmelser sättas lägre, än att den tillsammans med den skattskyldiges i andra kommuner taxerade inkomst motsvarar hans inkomst av förmögenhet, beräknad till fem procent av den uppskattade förmögenheten.

Därest skattskyldig vid nästföregående års utgång ännu icke uppnått sexton års ålder, eller därest skattskyldigs förvärvsförmåga prövas hava varit nedsatt till följd av sjuklighet, olyckshändelse, ålderdom, oförvållad arbetslöshet eller annan dylik orsak, eller därest eljest särskild anledning därtill föreligger, äger dock beskattningsnämnd, efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall, medgiva undantag från vad sålunda stadgats.

2) I enskilda fall, då skattskyldigs skatteförmåga på grund av särskilda omständigheter (långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än dem, för vilka han äger åtnjuta avdrag enligt a) här ovan, eller annan därmed jämförlig omständighet) är väsentligt nedsatt, må den beskattningsbara inkomsten nedsättas med högst 700 kronor under det belopp, vartill densamma vid tillämpning av de här ovan i övrigt givna stadganden eljest skolat bestämmas.

Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen.

Till ledning vid tillämpningen av bestämmelserna i 1 § kunna tjäna följande exempel:

1. A har en omyndig son B, vilken har en inkomst i mantalsskrivningskommunen av 400 kronor och inkomst av fast egendom i annan kommun av 150 kronor. B skall då själv taxeras för sin inkomst i den senare kommunen, under det att A skall taxeras för B:s inkomst i mantalsskrivningskommunen och får för B åtnjuta skattefritt avdrag enligt 2 § a). Hade B:s inkomst i mantalsskriv-

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevilling-
taxering.
(Forts.)*

Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)

ningskommunen däremot utgjort 500 kronor och hans sammanlagda inkomster alltså 650 kronor samt hade kommunen tillhört ortsgrupp I, II eller III, skulle B hava själv taxerats för sin inkomst och A icke fått för B åtnjuta avdrag enligt 2 § a).

2. C, vilken är bosatt i ort inom ortsgrupp I, har en omyndig son D med 500 kronors inkomst av arbetsanställning. C skall då taxeras för D:s inkomst och får för D åtnjuta avdrag enligt 2 § a). Har D:s inkomst däremot härflutit från en jordbruksfastighet med 15,000 kronors taxeringsvärde och har vid fastställande av den bevilningspliktiga inkomsten avdrag sålunda skett med 6 procent av taxeringsvärdet eller 900 kronor, har D åtnjutit så stor inkomst, att han själv skall taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, och skall C då ej vid bevilningstaxeringen taxeras för D:s inkomst, liksom C ej heller får för D åtnjuta avdrag enligt 2 § a).

Till ledning vid tillämpningen av bestämmelserna i 2 § a) torde kunna tjäna följande exempel:

1. E, vilken i mantalsskrivningskommunen taxerats till bevilning för en inkomst av 500 kronor, har i annan kommun taxerats till bevilning för mera än 100 kronor och är sålunda icke på grund av bestämmelsen i 12 § 2 mom. bevilningsförordningen fri från inkomstbevilning i mantalsskrivningskommunen. Därest han är ensamförsörjare och bosatt i ort tillhörande ortsgrupp I, skall vid taxeringen till bevilning i mantalsskrivningsorten avdragas 450 kronor samt av återstående 50 kronor medräknas allenast hälften, vadan den beskattningsbara inkomsten utgör 25 kronor, vilket belopp enligt 12 § 5 mom. bevilningsförordningen skall avjämnas till 20 kronor.

Är E däremot bosatt i ort, tillhörande annan ortsgrupp, eller är han familjeförsörjare och uppgår alltså det enligt 2 § a) honom tillkommande avdrag till eller överstiger inkomsten, 500 kronor, återstår icke någon beskattningsbar del av densamma.

2. F har taxerats till inkomstbevilning för en inkomst av 840 kronor. Därest han är gift och bosatt inom ort, tillhörande ortsgrupp I, skall hans beskattningsbara inkomst beräknas sålunda, att, sedan från den taxerade inkomsten, 840 kronor, avräknats 450 kronor för honom själv och 150 kronor för hustrun eller tillhoppa 600 kronor, återstående belopp av 240 kronor upptages såsom beskattningsbart till hälften eller alltså med 120 kronor.

Därest den till inkomstbevilning taxerade inkomsten överstiger dubbla summan av de enligt 2 § a) medgivna avdrag, erhålles den beskattningsbara inkomsten genom att från den taxerade inkomsten draga ett belopp lika med $1\frac{1}{2}$ gång beloppet av de medgivna avdragen. Utgör den taxerade inkomsten 3,000 kronor och de skattefria avdragen tillhoppa 800 kronor, avdrages alltså från den taxerade inkomsten $1\frac{1}{2}$ gång 800 kronor eller 1,200 kronor, vadan återstår en beskattningsbar inkomst av 1,800 kronor.

Innebörden av stadgandena i 2 § b) belyses av följande exempel:

1. G har taxerats till bevillning för en inkomst av 3,000 kronor samt är berättigad att åtnjuta avdrag med tillhoppa 900 kronor. Vid tillämpning av enbart de i 2 § a) meddelade bestämmelserna skulle alltså den beskattningsbara inkomsten utgöra 1,650 kronor. Därest emellertid G äger förmögenhet, må — därest ej sådant förhållande, varom i 2 § b) punkt 1) andra stycket eller punkt 2) sägs, är förhanden — den beskattningsbara inkomsten icke i anledning av nämnda avdrag sättas lägre än till 5 procent av förmögenhetens vid taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt uppskattade belopp. Har förmögenheten uppskattats till 50,000 kronor, skall inkomsten av densamma anses hava utgjort 2,500 kronor, vartill den beskattningsbara inkomsten alltså upptages. Om förmögenheten däremot uppgår till eller överstiger 60,000 kronor, så att 5 procent därav motsvarar eller överstiger den taxerade inkomsten, blir den beskattningsbara inkomsten lika med den taxerade inkomsten.

2. H har taxerats till bevillning för en inkomst av 2,000 kronor, som enligt de i 2 § a) givna bestämmelser skall beräknas till en beskattningsbar inkomst av 800 kronor. Därest H taxerats för en förmögenhet av 32,000 kronor, skall enligt bestämmelsen i 2 § b) punkt 1) första stycket den beskattningsbara inkomsten upptagas till 1,600 kronor. Om emellertid H:s förvärvsförmåga till följd av exempelvis sjuklighet varit nedsatt till hälften, bör beskattningsnämnd tillämpa den nämnden tillagda befogenhet så, att av den vid tillämpning enbart av 2 § a) uppkommande skillnaden mellan taxerad inkomst och beskattningsbar inkomst, 1,200 kronor, hälften får avräknas å den till 1,600 kronor beräknade inkomsten av förmögenhet. Den beskattningsbara inkomsten bör alltså i detta fall bestämmas till 1,000 kronor. Därest den beräknade inkomsten av förmögenhet i stället varit 1,400 kronor eller därunder, bör i nu angivna fall förmögenheten icke föranleda höjning av den beskattningsbara inkomsten utöver vad den skulle hava utgjort vid tillämpning enbart av bestämmelsen i 2 § a), och den beskattningsbara inkomsten alltså utföras med 800 kronor.

Såsom exempel å icke särskilt angivna förhållanden, som böra föranleda taxeringsmyndighet att medgiva undantag från bestämmelsen i 2 § b) punkt 1), må nämnas de fall, att skattskyldig har att utöva omvårdnad om närstående person och på denna grund icke alls eller allenast i mindre omfattning kan ägna sig åt särskild förvärvsverksamhet, att skattskyldig avgått med pension från av honom innehavd tjänst, att skattskyldig är änka, som vid tiden för mannens frånfälle icke innehafvt särskild anställning, o. s. v.

Avdrag enligt 2 § b) punkt 2) må medgivas utan hinder därav, att inkomsten är att anse såsom inkomst av förmögenhet. Sådana utgifter för annans underhåll, som avses i 11 § 2 mom. 4:o) c) bevillningsförordningen, må icke åberopas såsom grund för avdrag enligt denna punkt.

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)*

Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt å densamma meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Till utskottet hade jämväl överlämnats och i sammanhang med förenämnda proposition behandlats

dels en i anledning av propositionen inom andra kammaren väckt motion, nr 193, av herr *Laurén*, som hemställt, att riksdagen måtte besluta, att i gällande förordning angående bevilning av fast egendom samt av inkomst till sista stycket i 8 § 1 mom. skulle tilläggas orden: »Enahanda bestämmelse gäller även barn under 21 år, som ej självt taxeras till inkomst enligt denna förordning.»;

dels ock två före den ordinarie motionstidens utgång inom riksdagen väckta motioner, nämligen

nr 21 i första kammaren av herr *Gabrielsson*, som föreslagit, att riksdagen ville besluta, att första stycket i 12 § 3 mom. b) 1) bevilningsförordningen skulle upphöra att gälla vid sådan tidpunkt, att författningsrummet ej komme att lända till efterrättelse vid 1922 års taxering; samt

nr 3 i andra kammaren av herrar *Olsson* i Ramsta och *Carlström* i Helgagård, vilka hemställt, att riksdagen ville besluta sådan ändring i samma bestämmelse, att vid beräkning av orts- och familjeavdrag hänsyn icke toges till en förmögenhet av upp till 20,000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat oförändrad bifallas samt med avslag å motionen II:193 av herr *Laurén*, med bifall till motionen I:21 av herr *Gabrielsson* och med anledning av motionen II:3 av herrar *Olsson* i Ramsta och *Carlström* i Helgagård, antaga det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1922 års taxering till bevilning av inkomst, med den ändring,

1) att 2 § b) erhöles följande lydelse:

b) Den slutsumma, som sålunda erhålles, utgör den beskattningsbara inkomsten.

I enskilda fall — — — skolat bestämmas; samt

2) att vid förslaget fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen erhöles denna lydelse:

Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen.

Till ledning vid tillämpningen av bestämmelserna i 1 § — — — vadan återstår en beskattningsbar inkomst av 1,800 kronor.

Avdrag enligt 2 § b) må medgivnas — — — enligt denna punkt.

Vid betänkandet var emellertid fogad reservation av herrar *Karl August Nilson*, *Wigforss*, *Johansson* i Kullersta, *Sköld*, *Björk-*

man, Johan Gustaf Carlsson, Heyman, Lövgren i Nyborg och Olsson i Gävle, som ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med avslag å de i ämnet väckta motionerna samt med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 45, antaga det av Kungl. Maj:ts framlagda förslaget till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag m. m. vid 1922 års taxering till bevillning av inkomst.

Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)

Sedan utskottets hemställen föredragits, anförde:

Herr Laurén: Herr talman! Med den ringa förståelse bevillningsutskottet har visat för min motion är det knappast tänkbart, att den kan gå igenom. Jag vill dock med några ord beröra dess inebörd och söka visa, att den icke har så liten betydelse, som bevillningsutskottet tycks tillmäta densamma.

När i bevillningsförordningen infördes den bestämmelsen, att föräldrar skola upptagas till taxering för sina barn, i den mån dessa icke uppnått visst belopp i bevillningsväg, så kom därmed en orättvisa in i beskattningsförordningen. Det är nämligen så, att det har visat sig förmånligare för skatteskyldiga fäder att deklarerat ett högre belopp för barnen, än vad de verkligen tjänat, för att erhålla mindre skatt för dem. I ortsgrupp IV, till vilken min hemstad hör, är stadgat ett bevillningsfritt avdrag av 670 kronor. Om nu ett barn i den ortgruppen har en inkomst av 660 kronor, så ställer det sig fördelaktigare att öka på beloppet med 10 kronor. Då blir barnet självt taxerat för inkomst, under det att fadern slipper ifrån; barnet får betala en krona i skatt. Låter man däremot 660 kronor stå kvar, så får fadern icke mindre än 43 kronor i skatt, alltså blir här en skillnad på 42 kronor, vilken skillnad spelar en väsentlig roll särskilt för små inkomsttagare. Jag har också sett, då jag tagit emot de nya deklARATIONERNA i år, att en stor del begagna sig av sin kunskap i deklARATIONSVÄG till att uppgiva högre belopp än som man tror intjänats. Man finner t. ex. att en springflicka, som tjänat 600 kronor enligt uppgift av arbetsgivaren, haft en inkomst av 70 kronor på bärplockning eller dyl. I förrgår kom en arbetare, som hade 4 barn, och lämnade in sin deklARATION. Han hade en pojke, som förtjänat 646 kronor. Jag frågade då, om icke pojken haft någon annan inkomst, och då medgav fadern, att han fick en och annan tioöring, då han bar ut varor; beloppet kunde uppgå till en krona i veckan. Jag förklarade då för honom, att om han deklarerade riktigt och upptog dessa 50 kronor, så kom han upp till 696 kronor; skatten skulle då komma att utgöra 2 kronor; eljest skulle fadern få betala 40 kronor i skatt.

Man kan ej undgå att tycka att det är rena uppenbara orättvisor, som härigenom begås. Ännu tydligare framgår detta, om det gäller två barn, av vilka det ena har 600 kronor i inkomst och det andra 1,000 kronor i inkomst. Då bli de sammanlagda kommunal- och inkomstskatterna samt skatt till landstinget 52 kronor 27 öre för den, som har 600 kronor, och 49 kronor 27 öre för den, som har 1,000 kro-

Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)

nor, om nu uttaxeringen per bevillningskrona utgjort 10 kronor och till landstinget 2 kronor per bevillningskrona.

Jag har sökt i min motion att avhjälpa denna orättvisa och har för det ändamålet framkommit med ett fixt förslag till avdrag. Jag medger, att jag icke kommit tillräckligt långt, men för att allt skulle bli så enkelt som möjligt, har jag föreslagit detta avdrag till 200 kronor, eller detsamma som hustru har beträffande sina inkomster. Utskottet har funnit att detta förslag icke vore rationellt. Jag förstår mycket väl, att det icke är tillräckligt invecklat, att det kanske är för enkelt för att vinna bifall.

Det är ju en hel del ytterligare exempel, som jag skulle kunna framdraga, men jag vill icke taga kammarens tid i anspråk, utan ber, herr talman, att med anförande endast av dessa exempel få yrka bifall till min motion.

Herr Sköld: Herr talman! Innan jag går in på den sak, som jag tänker yttra några ord om, så vill jag först göra några anmärkningar till det anförande, som här har hållits av herr Laurén.

Jag skall icke för min del ingå på de anmärkningar, som herr Laurén gjorde gent emot gällande skattesystem. Att det finnes brister, det veta vi ju alla, så mycket mer som riksdagen förra året ganska ingående debatterade dessa saker och avlät en skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning rörande bättre bestämmelser angående familjebeskattning. Vi veta också, att Kungl. Maj:t antagligen under denna riksdags lopp kommer att avlåta en proposition till riksdagen i detta ärende. Alltså ha vi att motse ett förslag till ändrade bestämmelser beträffande barnbeskattning. Herr Lauréns uppslag skulle sålunda endast kunna begagnas för en taxering, nämligen 1922 års taxering.

Utan att ingå på frågan, huruvida det finnes något berättigat i herr Lauréns motion eller ej, så vill jag bara rikta mot densamma två rent formella anmärkningar. Den första är den, att det bottenavdrag, som enligt inkomstskatteförordningens 25 § medgives hustru, skall av hustrun göras före deklARATIONEN. Taxeringsmyndigheterna ha sålunda ingenting med det avdraget att göra. Ett bifall till herr Lauréns motion skulle innebära, att taxeringsmyndigheterna skulle få detta nya besvär, därför att deklARATIONERNA redan äro avlåtna för detta år — vi skriva ju redan den 1 mars.

Min andra anmärkning är den, att ett bifall till herr Lauréns motion endast skulle innebära en förändring beträffande bevillningstaxeringen, men däremot icke någon förändring beträffande inkomst- och förmögenhetsskatten. Men orättvisorna äro lika stora i båda fallen.

Jag tror, att båda dessa anmärkningar äro tillräckliga, för att kammaren skall inse, att det icke finnes några skäl att bifalla herr Lauréns motion.

Det är emellertid icke om denna sak, man tvistat inom bevillningsutskottet, utan det är beträffande en helt annan sak. Som kammarens ledamöter finna, ha reservanterna, nio till antalet, yrkat bi-

fall till Kungl. Maj:ts proposition oförändrad, under det att utskottets majoritet har föreslagit, att man ur den förordning om särskilda bestämmelser för avdrag vid inkomstbevällningen detta år skall rycka ut en bestämmelse, som finnes i bevällningsförordningens 12 § 3 mom. b) 1), den bestämmelse, som man populärt brukar kalla för förmögenhetsspärren.

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevällnings-
taxering.
(Forts.)*

Jag bör kanske säga vad denna spärr innebär. Jo, den innebär som bekant, att innehavare av förmögenhet icke får tillgodoräkna sig orts- och familjeavdrag, såvida icke hans till inkomstbevällning taxerade inkomst överstiger fem procent av förmögenhetsvärdet. Första gången denna bestämmelse föreslogs var i Kungl. Maj:ts förslag till ny kommunalskattelag vid 1920 års riksdag. Det skattesystem, som föreslogs den gången, var, som bekant, så inrättat att man hade fristående objektskatter och en fristående inkomstskatt. Och denna bestämmelse hade då bara det ändamålet, att den skulle förhindra, att sådana personer kommo att åtnjuta orts- och familjeavdrag, som läto sig nöja med en så liten inkomst som fem procent på förmögenhetsvärdet. Man ansåg — och jag tror att förste vice talmannen icke var alldeles främmande för denna bestämmelses tillkomst den gången — man ansåg, att personer, som hade förmögenhet, icke därigenom borde vara befriade från att göra ett nyttigt arbete, och för den händelse de läte sig nöja med enbart kapitalinkomst, och en så liten sådan som fem procent av förmögenhetsvärdet, så skulle de bestraffas därmed, att de icke finge orts- och familjeavdrag.

Den propositionen blev icke bifallen av riksdagen, utan i stället antogs en provisorisk kommunalskattelag, som skall gälla till den 1 januari 1925, om jag nu icke missminner mig. När man i detta nya kommunalskattesystem, som är av en helt annan struktur än det förslag, som Kungl. Maj:t hade framlagt, inryckte denna bestämmelse, så fick den ytterligare en uppgift. Det var nämligen så, att genom den sammankoppling av inkomstskatt och fastighetsskatt, som det nuvarande kommunalskattesystemet medför, kunde man mot detta system rikta mycket grava anmärkningar, därför att den skuldsatta jordbrukaren drabbas ojämförligt mycket hårdare än den förmögna. Då tog man från deras sida, som framförde detta förslag, och satte in denna bestämmelse, som i detta sammanhang innebar, att den förmögna jordbrukaren icke skulle erhålla avdrag, under det den skuldsatta skulle slippa undan med att betala fastighetsskatt efter sex procent på fastighetsvärdet. I det nuvarande kommunalskattesystemet har sålunda denna bestämmelse en dubbel betydelse: den skall klämma efter människor, som av bekvämlighetsskäl underlåta att arbeta, därför att de ha förmögenhet, och den skall vidare differentiera jordbrukarna så, att det blir skillnad i skattebelastning mellan den jordbrukare, som är rik, och den, som är skuldsatt.

I de motioner, som blivit väckta om borttagande av denna bestämmelse, och i den debatt, som hittills förts i riksdagen, har man icke kunnat jäva, att bestämmelsen fortfarande har den missionen att fylla, som ifrågasattes vid 1920 års riksdag. Ett bifall till utskottets förslag innebär sålunda, att man upphäver denna differen-

*Ang.
förfordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)*

tiering. Men vad värre är: det är klart, att ett sådant beslut komme att inverka förskjutande på skattetrycket.

Nu är det visserligen sant, att varken bevillningsutskottet eller någon människa i detta land förmår säga, vad denna bestämmelses slopande i det praktiska livet skulle medföra, vilka konsekvenser ett sådant beslut skulle ha. Inom bevillningsutskottet hava vi tagit ett par stickprov. Vi ha undersökt en kommun i Stockholms län, varvid det visat sig att förskjutningen skulle uppgå till 44 å 45 öre per bevillningskrona. Vi ha också gjort en motsvarande undersökning rörande vissa delar av Stockholms stad; därvid visade det sig, att det skulle bli en förskjutning av endast 1 öre. Vad dessa stickprov innebära, är helt enkelt detta, att visserligen kan man säga, att på somliga orter skulle ett upphävande icke verka förskjutande, under det på andra håll verkan skulle bliva i högsta grad förskjutande, hur mycket, på vilka håll och under vilka förhållanden är omöjligt att avgöra. Att fatta det beslut, som utskottet inbjuder till, är att taga ett steg ut i mörkret; vi veta icke var vi hamna. Emellertid måste som sagt beslutet i vissa orter och i viss mån medföra en förskjutning i skattetrycket, så att man flyttar över detta tryck från jordbrukare, som ha förmögenhet, och placerar det i stället på skuldsatta jordbrukare, på arrendatorer och på löntagare. Jag tror, att inför dessa konsekvenser bör denna kammare betänka sig mycket noga, innan den går åstad och röstar bifall till utskottets hemställan.

Såsom skäl för ett borttagande av bestämmelsen i fråga har man framfört åtskilliga saker. Bland annat säger man, att bestämmelsen verkar i högsta grad orättvis för små kapitalister och för små jordbrukare. Jag skall då be att först få taga upp till bemötande det påstående, som gjorts, att bestämmelsen skulle verka orättvist mot småkapitalister. Man säger, att då det sitter småkapitalister med 20 å 30,000 kronors förmögenhet, människor, som skola leva på avkastningen av detta belopp, så få de icke avdrag, utan försättas i en sämre ställning. Detta kan enligt mitt sätt att se icke vara ett riktigt påstående. Ty det finnes dock bestämmelser i denna paragraf, som säga, att taxeringsmyndigheterna ha rättighet och skyldighet att medgiva avdrag, om personen i fråga är gammal, om personen är minderårig, om personen är invalid eller sjuklig eller om det finns andra ömmande omständigheter, såsom t. ex. om skattskyldig är änka eller pensionär eller om skattskyldig har några närstående att försörja. Jag menar, att alla de kategorier av småkapitalister, som skulle komma att drabbas hårt av denna bestämmelse, dessa småkapitalister kunna få undantag, och taxeringsmyndigheterna äro skyldiga att medgiva undantag. Då säger man: detta ha taxeringsmyndigheterna icke gjort. Jag säger: ja, det är sant, därför att taxeringsmyndigheterna vid förra årets taxering haft för litet reda på dessa bestämmelser, men de svårigheter, som okunnigheten härvidlag medfört förra året, bliva nu avhjälpda. Ty landskamrerarna kunna icke underlåta att vid sammanträden med taxeringsordförandena påpeka dessa bestämmelsers förekomst och vad de innehålla. Jag menar, att jag kan för min del icke ömka en person, som t. ex.

sitter och äger 20,000 kronor och är i sin krafts bästa dagar, jag kan ej ömka honom, om han faller för denna spärr, ty han kan ej falla, med mindre han sitter hemma med armarna i kors, och har han ej naturliga skäl härför, så förstår jag ej, varför han skall ömkas. Alla, som verkligen äro värda att bli föremål för ömkan, skola räddas genom undantagsbestämmelserna.

Nu har utskottet ännu en kategori och säger: det är många människor, som äro taxerade för förmögenhet i aktier och för förmögenhet i näring, men varken aktierna eller näringen lämna någon utdelning. De ha mycket små inkomster, och då falla de på spärren, och man vill göra gällande, att detta är orättvist. Jag säger: det kan ej vara mer orättvist, att en människa, som äger förmögenhet i rörligt kapital, får garantera en viss skatt till kommunerna, det kan ej vara mera orättvist detta, än att varje fastighetsägare är förpliktad till att oavsett inkomstens storlek garantera en inkomst av sex procent av taxeringsvärdet å jordbruksfastighet och fem procent av taxeringsvärdet å annan fastighet. Jag kan således för min del icke ömka dessa människor heller.

Nu säger man, att det är nog gott och väl med de där undantagsbestämmelserna, men taxeringsmyndigheterna kunna ej tillämpa dem. Jag har dock hört av kronoombudet i Stockholm, att man i Stockholms stad ganska mycket tillämpar dessa undantagsbestämmelser, och jag vill säga, att kan man ganska mycket tillämpa dem i Stockholm, där man har så liten kännedom om de skattskyldiga, då bör man ännu mera kunna göra det på landsbygden, där man känner alla människor.

Jag går därefter över till den andra kategorien, till de mindre jordbrukarna. I detta fall vill jag ingalunda förneka, att bestämmelsen medför orättvisa. Tvärtom, det är ganska självklart, att, då det gäller en jordbrukare, som har ett hemman så stort, att familjen nätt och jämt kan försörja sig på det, d. v. s. där det är så, att hushåldet ej går bort på annat arbete, men hemmanet icke heller är så stort, att man begagnar lejd arbetskraft, bestämmelsen i många fall kan medföra orättvisa. Vi reservanter i utskottet ha också haft uppe ett förslag, som skulle i viss mån motarbeta denna orättvisa. Vi ville nämligen, att bland de fall, där taxeringsmyndigheterna hade rättighet att medgiva befrielse från bestämmelsen, skulle även upptagas sådana mindre fastighetsägare, som ha stor familj att försörja. Detta förslag kunde vi icke framställa i vår reservation, därför att vi såsom varande en minoritet icke hade motionsrätt, och det icke har förelegat någon motion. Emellertid skulle jag för min del vilja säga, att orättvisorna beträffande jordbrukare bli dock mindre under detta och kommande år, än vad de varit under förlidet år, därför att vi leva i en ekonomisk depression, då jordbrukarnas inkomst går ned, samtidigt som fastighetsvärdet höjes i hela landet. Det kommer således att inträffa i ett mycket litet antal fall, att jordbrukarnas inkomster komma att överstiga sex procent av taxeringsvärdet. Och så snart inkomsten icke överstiger denna summa, kunna icke heller jordbrukarna drabbas av denna spärr. Jag menar alltså, att ehuru

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevilnings-
taxering.
(Forts.)*

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)*

det finnes fog för anmärkningar beträffande de mindre jordbrukarna, så kan man påstå, att dessa orättvisor icke äro så stora, att man därför behöver gå åstad och bryta ut denna bestämmelse ur det nuvarande kommunalskatteprovisoriet.

Så har man vidare sagt, att bestämmelsen medför svårigheter för taxeringsmyndigheterna. Och det är verkligen så, att alla rikets landskamrerare hava i en enquete till kommunalskattekommittén förklarat, att denna bestämmelse vore en av de svåraste att tillämpa. Men läser man vidare deras motiv, så finner man, att orsaken till svårigheterna främst ligger däri, att taxeringsmyndigheterna dels icke vetat om denna bestämmelses förekomst och dels misstolkat den på det sätt, att man trott, att en människa som ägt förmögenhet aldrig kan få skatta för mindre än fem procent av taxeringsvärdet. Följden av denna bristande kunskap hos taxeringsmyndigheterna har blivit, att kronoombuden och prövningsnämnderna under sina granskningar av taxeringslängderna hava funnit, att bestämmelsen antingen icke alls varit tillämpad eller ock varit oriktigt tillämpad, och följden härav åter har blivit, att man skickat tillbaka taxeringslängderna till taxeringsnämndsordförandena, och dessa ha då måst företaga rättelse. Var och en förstår att detta är svårigheter. Men, säger jag, dessa svårigheter måste försvinna, i samma mån som taxeringsmyndigheterna bli underkunniga om vad saken gäller. Och som jag förut sagt, landskamrerarna kunna icke underlåta att vid sammanträdena med taxeringsnämndernas ordförande påpeka saken. Då taxeringsnämndernas ordförande fått denna bestämmelse i huvudet, så komma de icke att fela mot den i fortsättningen. De svårigheter, som sedan kvarstå, äro sådana, som uppstå därigenom, att man har en mängd diverse saker att granska och att ordförandena måste se till, att bestämmelserna följas, och att det sålunda uppstår ett vidlyftigt granskningsarbete, av ren expeditionell art, vill jag tillägga. Men ej går det an, att vi taga bort en lagparagraf utan vidare, bara därför att man tycker, att taxeringsmyndigheterna ha för mycket att göra. Jag tror, att man bör säga, att det går ej an att låta landskamrerarna och taxeringsmyndigheterna bestämma, huru våra skattelagar skola se ut. Man får ej taga för mycket hänsyn till besväret, och riksdagen kan ej vara betjänt med att man låter skattelagarna byggas efter taxeringsmyndigheternas önskningsar.

Jag skulle vilja sammanfatta min framställning i några få ord. Jag anser sålunda, att orättvisorna komma att i högsta grad försvinna, i samma mån som taxeringsmyndigheterna bli underkunniga om bestämmelsernas förekomst, och samma blir förhållandet också med svårigheterna. Vidare vill jag än en gång fastslå, att ett bifall till utskottets förslag skulle medföra, att differentieringen mellan förmögna och skuldsatta jordbrukare skulle försvinna och att man skulle komma åstad en förskjutning av skattebördorna, som man ej vet, vart den skulle föra, och slutligen att man skulle företaga en ändring av skattelagarna, som vore fullständigt oviss till sina konsekvenser. Jag tror, att riksdagen har under senare år fått en lärdom, att det icke går an att oförberett, utan vidare undersökning vidtaga ändringar i

våra skattelagar. Detta kan, som vi veta, komma att medföra mycket ödesdigra konsekvenser och mycket besvär.

Jag frågar vidare: varför skola vi taga bort denna bestämmelse, då det är bara ett par tre år kvar av provisorietiden? Kammarrätten har i ett utlåtande till Kungl. Maj:it yttrat beträffande familjebeskattningen, att det är troligt, att kommunalskattkommitténs arbeten äro så långt framskridna, att förslag kan komma att framläggas inför riksdagen vid 1924 års riksdag. Och när man vet, att föredragande kammarrättsrådet är en mycket framstående ledamot av kommunalskattkommittén, så har man anledning tro, att kammarrätten här talar sanning. Då det sålunda bara kan vara några år kvar, så kan man med skäl fråga, varför man nu skall rucka på bestämmelsen.

Nu vill man taga bort förmögenhetssparren. Samtidigt verkar depressionen dährän, att inkomstbevillningen för jordbruk försvinner. I nästa betänkande från bevillningsutskottet få vi se, att man vill göra ett attentat mot beskattningen av arrendeinkomster från fast egendom. I ett betänkande längre fram gäller det attentat mot skogsaccisen. Jag frågar: om vi försätta på detta sätt, vad blir kvar av den provisoriska kommunalskattelagen av 1920? Ingenting blir kvar, utan en vacker dag stå vi där med händerna lika tomma, som vi gjorde 1920, innan denna lag kom till.

Det kan synas märkvärdigt, att jag, som 1920 uppträdde som motståndare till 1920 års provisorium, i dag talar för dess bibehållande. Men man måste i all rimlighets namn ordna det så, att man har någonting kvar; vi kunna icke avhända oss våra kommunalskatter på detta sätt, och jag skulle vilja säga: på detta något lättvindiga sätt.

Herr talman! På grund av det anförda ber jag att få yrka bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen, dock med den ändringen, att motionen I: 193 ändras till motionen II: 193.

Herr O l s s o n i Ramsta: Herr talman, mina damer och herrar! Förevarande fråga lär först ha kommit på tal, år 1919, inom finansdepartementet; det var då, man hittade på denna beskattningsform. Regeringen var nämligen då sysselsatt med att utarbeta förslag till en ny kommunalskattelag. Så kom man till frågan om de s. k. bevillningsfria avdragen. Man har alltid här i landet haft bevillningsfria avdrag, när det gällt kommunalbeskattningen, ursprungligen med 450 kronor för inkomster, som icke överstego 1,200 kronor, och med 300 kronor för inkomster, som lågo mellan 1,200 och 1,800 kronor. Året förut, år 1918, hade man nu infört i statsbeskattningen en ny form för dessa avdrag. Man indelade landet i ortsgrupper, och avdragen bestämdes med hänsyn till levnadsförhållandenas dyrhet på olika platser, nämligen ifrån 600 kronor opp till 1,000 kronor. Under de år som följde blev det emellertid ännu dyrare att leva, och därför ökades avdragen med sitt halva värde, så att de blevo lägst 900 kronor, högst 1,500 kronor, vartill kommo 300 kronor för hustru och 300 kronor för varje barn,

Ang.
föreslagna
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
beviljnings-
taxering.
(Forts.)

Det föreslogs då i finansdepartementet, att man i förslaget till kommunalbeskattning borde taga opp dessa avdragsbestämmelser. Då man emellertid fann, att avdragen skulle bli allt för stora för den kommunala beskattningen, tänkte man sig, att de skulle utgå med sitt halva belopp. Men även så begränsade avdrag ansåg man dock alltför stora. För att få något korrektiv häremot, för att minska olägenheterna i någon mån, hittade man så på denna bestämmelse om förmögenhetsspärren. Det upprättades i finansdepartementet en promemoria härom, som skickades till kammarrätten i och för yttrande. I denna promemoria talas det på ett ställe om att orsaken till spärren delvis skulle vara att söka i en önskan att förmå folk att arbeta: om personer, som ägde ett visst kapital, även förskaffade sig arbetsinkomst, vore det nämligen klart, att de skulle erhålla sitt avdrag och spärren sålunda icke träffa dessa. Jag skall senare i mitt anförande söka visa, huru detta syftemål blivit förverkligat.

Det säges vidare i promemorian, att det dock måste göras undantag från tillämpningen av förmögenhetsspärren. Det finnes ju en hel del folk, som äro urståndsatta att arbeta, och för deras räkning skapade man en dispensbestämmelse, som herr Sköld har talat om och som han fäst stort avseende vid.

Vad svarade då kammarrätten på denna promemoria, vilken kritik hade den att framföra? Jo, kammarrätten sade, att den princip, som finansdepartementet kom med måste vara en främmande princip i svensk skattelagstiftning. Den sade vidare, längre fram i sitt yttrande, som jag inte skall citera i dess helhet, att särskilt hårt skulle stadgandet träffa personer, vilkas inkomst och förmögenhet stanna inom relativt måttliga belopp. Kammarrätten anförde också, att för kommunernas del torde stadgandet icke vara av någon avsevärd betydelse. Den *större* förmögenhetens beskattning torde inte genom denna bestämmelse kunna drivas avsevärt i höjden.

Det är tydligt, att i det förslag till kommunalskattelag, som den dåvarande regeringen framlade, denna bestämmelse följde med, men den hade där betydelse på ett helt annat sätt än uti det provisorium till kommunalskattförslag, som sedan av riksdagen antogs. I propositionen till kommunalskattelag var nämligen inkomsttaxeringen helt och hållet skild från taxeringen till fastighetsskatt. Denna var en fristående skatt; därutöver skulle alla jordbrukare i likhet med andra taxeras för sina verkliga inkomster. Verknin-garna av förmögenhetsspärren i förslaget till kommunalskattelag blevo ej helt desamma som i den provisoriska skattelagen som av riksdagen antogs. Som saken nu ligger enligt provisoriet, är fastighetsskatten en garantiskatt å respektive 5 och 6 % å fastigheternas taxeringsvärde, vilket belopp avdrages i deklara-tionsblanketten från den övriga inkomsten av fastigheten. På denna minskade inkomstsumma kommer förmögenhetsspärren att verka så, att ägare av jordbruksfastighet i realiteten få en garantiskatt av 11 % och ägare av annan fastighet en garantiskatt av 10 %. Jag vågar påstå, att in-

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
beviljnings-
taxering.*

(Forts.)

förändret av en sådan garantiskatt för fastighetsägarna här i landet inte åsylvades av det särskilda kommunalskatteutskottet och icke heller av riksdagen. Man förbisåg i stort sett denna verkan — helt och hållet gjorde man det icke, ty frågan var något uppe i debatten. I kommunalskatteutskottet diskuterades emellertid inte saken; den framdrogs endast, som sagt, under debatten här i kammaren utan att dock vinna gehör.

Herr Sköld har gått tillväga så, som man brukar göra, när man inte kan få tag i en viss potentat: man målar honom på väggen för att piska honom. Herr Sköld har anfört, att *den* uppgiften ytterligare skulle åligger förmögenhetssparren att *differentiera* skattetrycket mellan skuldsatta och icke skuldsatta fastighetsägare. Herr Sköld, den frågan diskuterades icke i kommunalskatteutskottet. Den berördes under ärendets behandling i första kammaren, och den som då yttrade sig i frågan å liberalt håll, herr Petré, säger ordagrant: »För egen del vill jag som min mening förklara, att jag på denna punkt, som ju fått en mycket stor plats i debatten, kan fullt och helt vitsorda, att utskottets linje inte skapar rättvisa mellan skuldsatta och icke skuldsatta jordbrukare, liksom detta över huvud taget är mer eller mindre ogörligt att åstadkomma vid utformande av en objektsbeskattning.» Detta sade verkligen herr Petré under debatten i första kammaren.

Herr Sköld säger vidare, att förmögenhetssparren skall differentiera skattetrycket *mellan* de förmögna, mellan kapitalisterna. Jag skall taga ett litet exempel för att visa kammaren, hur det verkligen därmed förhåller sig.

Vi taga tre kapitalister här i Stockholm. Den ene har en förmögenhet på 80,000 kronor, den andre en förmögenhet på 400,000 kronor och den tredje en förmögenhet på 4,000,000 kronor. De ha allesammans sina pengar förräntade med 5 %. Den förste får alltså 4,000 kronor i årsinkomst. Har han hustru och 2 barn, skulle han här i Stockholm erhålla ett avdrag på 1,200 kronor, om inte förmögenhetssparren verkade. Inkomsten av 4,000 kronor skulle alltså egentligen efter detta avdrag, beräknas till 2,800 kronor. Huru mycket höjer nu förmögenhetssparren hans skattetryck? Jo, med 43 %. — Den person åter, som hade 20,000 kronors inkomst av 400,000 kronors kapital, skulle egentligen med samma familjeförhållande som den föregående erhålla 1,200 kronors avdrag — han skulle alltså skatta för 18,800 kronor — men detta avdrag får han inte. Huru mycket höjer i detta fall förmögenhetssparren skattetrycket? Jo med 6½ %. Huru stor förhöjning i sitt skattetryck genom förmögenhetssparren erhåller miljonären, som har 200,000 kronors inkomst, och som skulle skatta för 198,800 kronor? Jo, med hela 0,6 %! Så rationell är verkligen förmögenhetssparren, när det gäller att differentiera skattetrycket mellan de förmögna. Jag vågar påstå, att en mera irrationell skattelagstiftning ha vi aldrig sett här i landet.

Herr Sköld har försökt att skrämja kammaren därmed, att ett bifall till utskottets förslag skulle innebära ett steg ut i mörkret.

Ang.
föroräning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
beviljnings-
taxering.
(Forts.)

Man visste nämligen inte de ekonomiska verkningarna, som detta beslut skulle ha för kommunerna. Ja, vi ha vid behandlingen inom utskottet av detta ärende inte ansett nödigt att företaga en vidare långgrandig utredning om de ekonomiska verkningarna härvidlag, ty redan kammarrätten sade ju ifrån i sitt yttrande över nämnda promemoria, att man ansåg att spärren inte hade någon större fiskalisk betydelse. Och vilja herrarna läsa utskottsbetänkandet, skola ni finna, att samtliga de landskamrerare, som yttrat sig i denna fråga, ha uttalat som sin mening, att förmögenhetsspärren icke har någon större ekonomisk betydelse för kommunerna. Ni hörde ju också, att förmögenhetsspärren, vad angår Stockholms stad, skulle medföra en ökning av skattetrycket blott med ett öre per bevilningskrona.

Herr Sköld förklarade i samma andedrag, att spärren skulle komma att förlora betydelse för den största delen av jordbrukarna på landsbygden på grund av den depressionstid som råder. Han påstod nämligen, att jordbrukarna inte skulle komma att deklarerera för högre belopp än 6 % av egendomarnas taxeringsvärde. Ja, jag håller med herr Sköld om detta: då de flesta jordbrukare ha lejd arbetskraft, komma de troligen icke upp till högre inkomstsummor. Det återstår dock en liten grupp lantbrukare, som själva arbeta på sin gård, möjligen med hjälp av någon pojke eller flicka på 15—18 år. Dessa kunna inte leva på en summa, som motsvarar 6 % av fastighetens taxeringsvärde. Fastigheten är taxerad till låt oss säga 10,000 kronor: det skulle bli 600 kronor, och härpå kunna de inte gärna livnära sig. De må deklarerera hur de vilja: taxeringsnämnderna skola säkerligen alltid värdera inkomsten av naturaprodukter o. dyl. därhän, att dessa jordbrukare komma opp i en summa av över 6 % av taxeringsvärdet. Det är sålunda tydligt, att dessa mindre hemmansägare drabbas av denna förmögenhetsspärr. Jag menar därför, att det missförhållande, som förmögenhetsspärren innebär, kommer att skärpa skattetrycket just till nackdel för vissa bland de sämst situerade. Jag vågar också påstå, att om än depressionstiden skulle komma att lätta skattebördan för en stor del av jordbrukarna, ingen lättnad skall inträda för dem som ha fastigheter och hus i städerna. Där kunna väl icke hyresinkomsterna ha sjunkit så, att detta skulle bli fallet. Vad sådana angår, som bo i eget hus, kommer nämligen hyresinkomsten att värderas efter det allmänna hyresläget i landet. Jag tror mig kunna göra gällande, att alla dessa ägare av »annan fastighet», ägare till ett dylikt mindre hus i staden eller i vissa samhällen på landet, komma att drabbas i ganska stor utsträckning av denna spärr. Det är för dessa, som jag ömmar så mycket, att jag verkligen önskar borttagandet av ifrågakvarande bestämmelse. Den klass jag egentligen tillhör, vi jordbrukare, som ha lejd arbetskraft, med en, två eller flera drängar, komma ju icke att drabbas av spärren; således talar jag ej i egen sak.

Herr Sköld säger också, att ett borttagande av förmögenhetsspärren skulle medföra en överflyttning av skattetrycket på de mindre

bärkraftiga. Ja, det återstår för herr Sköld att bevisa detta. Gäller det bara en ökning av skattetrycket med ett öre eller något tiondels öre per bevillningskrona, och har den förra lättnaden i skattetrycket inträtt på grund av en orättvis och orättfärdig skattelagstiftning, tvekar jag inte ett ögonblick om, att man bör höja debiteringen och lägga ut skillnaden på samtliga skattedragare.

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)*

Så säger herr Sköld, att okunnigheten om bestämmelsen ifråga förra året verkade så, att inte alla fingo det avdrag de skulle ha. Ja, redan kammarrätten yttrade på tal om dispensbestämmelsen — då den avgav sitt utlåtande över den kungliga promemorian — att man ansåg denna dispensbestämmelse skulle bli synnerligen svår- tillämplig och lämna rum för mycken godtycklighet, ty man kunde väl inte antaga, att taxeringsnämnderna skulle äga en så ingående personlig kännedom om alla deklaranterna inom distriktet. Vi ha också sett, att detta yttrande, som gjordes av kammarrätten, innan lagen någonsin blev antagen, till fullo har besannats. Det förhåller sig ju så, att de skattskyldige inte läsa igenom skattelagarna. De ha egentligen inte reda på dessas bestämmelser och komma därför inte att anmärka i sina deklamationer, att de önska dispens från förmögenhetssparren på grund av att deras personliga förhållanden äro sådana eller sådana. Detta har man funnit förra året, och jag antager, att det i innevarande års deklamationer inte skall givas ett enda fall, där verkligen en skattskyldig gör en dylik hemställan. Det ankommer i stället på taxeringsnämnderna, om de känna något fall, att bevilja sådana dispenser. Jag tror emellertid, att i de flesta kommuner av någon betydelse kunna icke taxeringsnämnderna — om åtta eller tio personer — äga en så ingående kännedom om olika personer i distriktet, att de äro i stånd att bevilja dylika dispenser. För övrigt är det typiskt, att sedan taxeringsnämnden i min hemort i Sörmland verkligen i vissa fall beviljat dispens från förmögenhetssparren, kronoombudet i prövningsnämnden yrkade på, att beslutet härom skulle upphävas. Och detta har också blivit prövningsnämndens beslut: man undanröjde en hel del av oss i taxeringsnämnden beviljade dispenser på grund av att, som man sedan förklarade för mig, detta beviljande av dispenser inte var tillräckligt motiverat å taxeringsnämndens sida. Ifrågavarande paragraf om dispensmöjligheten ger sålunda, som kammarrätten sade, upphov till en fullkomligt godtycklig tolkning.

Jag skall, herr talman, inte så värst länge ytterligare uppehålla kammarens tid. Även reservanterna erkänna, att bestämmelsen verkligen är orättvis, när de säga: »Möjligen kunna erfarenheterna från nästföregående års taxering sägas ha ådagalagt, att de orättvisor, som bestämmelsen medfört, varit något större än man kunnat förutse.» Man yttrar sig som synes i försiktiga ordalag: »något större än man kunnat förutse». Jag vågar påstå, att orättvisorna varit mångdubbelt större än man vid bestämmelsens antagande kunde tänka sig in uti. Att orättvisorna skulle bli så uppenbara, kunde vi aldrig föreställa oss.

Vilka skäl ha herr Sköld och reservanterna egentligen att an-

Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
beviljnings-
tazering.
(Forts.)

föra till stöd för vad de vilja? De åberopa det skälet, att borttagandet av bestämmelsen skulle övervältra skatterna på de minst bärkraftiga; att så ej blir förhållandet, har jag redan tidigare i mitt yttrande sökt vederlägga. Man gör också gällande ett annat argument, nämligen att det här är fråga om ett provisorium, som endast skall räcka ett eller annat år, och att det därför inte vore lämpligt att nu ändra och rubba på den lag, som gäller. Ja, herr Sköld, vi fingo tyvärr lov att ändra redan förra riksdagen på denna lagstiftning, innan densamma trädde i tillämpning. Då uppmärksammade nämligen de herrar, som i politiskt avseende stå herr Sköld nära, att bestämmelsen om barnbeskattning skulle komma att verka synnerligen betungande för arbetarfamiljerna i städerna, och herr Sandler väckte ju en motion i riksdagen om ändring i denna punkt. Motionen blev också av riksdagen bifallen så att barn skulle själva få beskattas för sin inkomst, om densamma med 20 kronor översteg halva ortsavdraget vid statsbeskattningen. Den kungliga kungörelsen härom räddade verkligen en del familjeförsörjare från att i skatteavseende bli alldeles oskäligt betungade av skatt för sina barns inkomster. Under riksdagens lopp vidtogos sedan en del andra ändringar beträffande kommunalskatterna, och i år föreliggande åter förslag om en del förändringar. Det är för övrigt be-tecknande, att i samma betänkande, där herr Sköld anför som skäl för avslag, att man inte bör rubba på gällande lagbestämmelser, föreligger ett förslag om ändring i skatteförordningarna, som reservanterna gå med på. Den ändring åter, som jag här påyrkar, avser ju endast att taga bort en orättfärdig paragraf, ett borttagande, som skulle ha till följd, att taxeringsmyndigheternas arbete komme att lättas i oerhörd grad.

Reservanternas skäl äro därför synnerligen svaga, ja de ha egentligen inga skäl alls att stödja sig på. Jag förstår inte, vad som ligger bakom reservanternas motstånd. Man skulle möjligen kunna tänka sig, att det är någon reminiscens från de strider, som vi bevittnade vid antagandet av kommunalskatteprovisoriet. Man tvingas lätt att föreställa sig, att det är någon hägkomst från de oerhört häftiga meningsskiljaktigheter, vilka då förefunnos, som förmår reservanterna att nu så benhårt hålla på, att denna uppenbart orättvisa bestämmelse skall kvarstå. Jag vågar inte uttala mig bestämt härom, men det förefaller mig i varje fall märkvärdigt, att reservanterna slutligen kommit att intaga en dylik ståndpunkt. Jag hade verkligen tidigare vid ärendets behandling i utskottet hoppats, att de skulle vara villiga att följa oss, som utgjorde majoritet i utskottet.

Nu är frågan redan avgjord i första kammaren: man har där antagit utskottets förslag med 64 röster mot 50. Under sådana förhållanden vågar bort hoppas, att även andra kammaren inser, att det är en gärd av rättfärdighet och rättvisa att ansluta sig till utskottets förslag, till vilket jag, herr talman, yrkar bifall.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Laurén: Herr talman! Jag har noga åhört vad de båda senaste talarna haft att säga. Med stöd av den erfarenhet jag äger som ordförande i ett tämligen stort taxeringsdistrikt har jag fått den uppfattningen, att frågan om förmögenhetsbeskattningen vid bevillningstaxeringen och frågan om den s. k. förmögenhetsspärren, som man här har talat om, är den mindre saken, under det att det förslag, som jag fört fram, är betydligt mera omfattande och vittgående än detta samt har betydligt mera inflytande på den enskildes skattebetalningsförmåga. Herr Sköld nämnde — och det vet jag ju — att vi ha ett emotse förslag i ämnet nästa år, men redan under nästkommande år skulle mitt förslag, om det komme i tillämpning, föranleda rätt stor lättnad i skatten för ett avsevärt antal mindre skattedragare, sådana, som äro mycket sämre ställda än de som ha någon förmögenhet.

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)*

Herr Sköld ville avstyrka mitt förslag på grund av två formella invändningar. Den första var, att bottenavdrag för hustru skulle göras innan hon deklarerade, den andra åter, att om en ny bestämmelse härvidlag skulle införas i bevillningsförordningen, likväl den gamla komme att kvarstå i inkomstskatteförordningen och verka lika oriktigt. Den sista anmärkningens riktighet medgiver jag, och det var endast sjukdom, som hindrade mig att i laga tid väcka motion om ändring även i det avseendet. Den första anmärkningen kan jag däremot inte godkänna. Det är visserligen sant, att en hustru äger göra ett avdrag å 200 kronor för sin inkomst av arbete redan före deklarationen, men det finns ett flertal fall, där hustrun inte vet av, att hon har rätt till detta avdrag, och då är det taxeringsmyndigheternas skyldighet att göra det i hennes ställe. Och det finns åtskilliga fall, då mannen icke deklarerat inkomst för hustrun, men sådan framgår av uppgifter från arbetsgivare, att hustrun haft anställning, t. ex. med städning, tvätt o. s. v.; under sådana omständigheter måste taxeringsmyndigheterna givetvis göra detta avdrag. Lika lätt som taxeringsmyndigheterna under dylika förhållanden göra det, lika lätt kan det ske i andra fall.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande, så till vida ändrat, att jag utom bifall till utskottets förslag tillägger vad jag i min motion avsett, nämligen ett tillägg i sista stycket av paragraf 8 mom. 1 i bevillningsförordningen, som medgiver rätt till 200 kronors avdrag å sådant barns inkomst, för vilket fadern i bevillningsväg är skattskyldig.

Herr Carlström i Helgagård: Herr talman! Såväl reser-
vanterna som herr Sköld ha medgivit, att denna bestämmelse om för-
mögenhetsspärren inte är fullt riktig och rättvis. Herr Sköld sökte
i alla fall påvisa, att den hade att fylla vissa uppgifter, fastän jag
hade svårt att följa honom, när han sökte ådagalägga, att dessa upp-
gifter inneburo en verklig rättvisa. Då herr Sköld sade, att upp-
hävandet av denna bestämmelse vore att taga ett steg ut i mörkret,
vill jag gentemot honom påstå, att den bestämmelse, som lagen inne-
håller om förmögenhetsspärren, är ett steg taget i mörkret. Jag

Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)

skall försöka att med ett tämligen tydligt exempel påvisa, huru orimlig denna 5 %-spärr verkar på två personer med samma förmögenhet och med denna förmögenhet placerad på olika sätt.

Vi tänka oss två personer A och B. A har en förmögenhet på 20,000 kronor, och dessa har han insatta i bank. Dessutom har han gittat arbeta så mycket, att han fått 1,000 kronor såsom årlig arbetsförtjänst. Om vi räkna med en ränta av 5 % — en rätt så hög inkomst — på den del av förmögenheten, som han har i banken, får han 1,000 kronor att deklarerera i ränteinkomst och dessutom 1,000 kronor såsom förvärvade genom arbete, summa 2,000 kronor. Huru ställer det sig nu för A. i fråga om avdragen? Jo, om han har hustru och tre barn och bor i ortsgrupp I, så får han Orts- och familjeavdrag med sammanlagt 1,050 kronor. Alltså skulle han, om hela avdraget finge tillämpas, bli bevillningspliktig för 950 kronor. Nu säger emellertid förmögenhetsspärren: nej, man får inte i fråga om avdrag gå lägre än till 5 % på förmögenheten. $5 \times 2 = 10$, alltså högst 1,000 kronors avdrag, och han får på detta sätt 1,000 kronors beskattningsbar inkomst, följaktligen 10 bevillningskronor.

Nu gå vi till den andre, B. Han har köpt ett hus, d. v. s. han har lagt ned sitt kapital i en fastighet med ett taxeringsvärde av 20,000 kronor. När han nu skall deklarerera, vet han, att han får en fastighetsskatt — det gäller inte en jordbruksfastighet utan annan fastighet — av 1,000 kronor. Så har också han arbetat och därigenom fått en inkomst av 1,000 kronor; han skall sålunda deklarerera för 2,000 kronor. Å deklarationsblanketten finnes nu en liten inramad plats, där man skall draga av fastighetsskatten från inkomsten och denna skatt kommer icke igen förrän på debetsedeln, men då kommer den igen, herr Sköld! Man drager alltså av fastighetsskatten från dessa 2,000 kronor. Å fastighetsskatten få inga som helst avdrag göras; den har han som i en liten ask. Alltså återstår ett belopp av 1,000 kronor, å vilket han borde få avdrag. Men då som sagt avdraget inte får gå lägre än till 5 % på förmögenheten, som var 20,000 kronor ($5 \times 2 = 10$) = 1,000 kronor får han inte ett öres avdrag utan blir beskattad för 2,000 kronor och får 20 bevillningskronor, när A fick 10. Jag tycker, att det är en skön skatteförordning, som behandlar folk med samma förmögenhet och samma inkomst på det sättet, att den ene får 10, den andre 20 bevillningskronor. Jag kan inte förstå, att det skall vara rättvist och riktigt att hålla fast vid ett sådant skattesystem. För min del måste jag vidhålla, att denna 5 %-spärr är så pass orimlig, att vi helt enkelt inte kunna ha den kvar, även om jag medgiver, att någon förskjutning i fråga om skatterna inom kommunerna kan uppkomma vid dess slopande. Det framgår av herr Skölds anförande, att 5 %-spärren, som är hämtad ur Kungl. Maj:ts proposition år 1920, skulle ha sin största uppgift däri, att den hölle efter ägare av jordbruksfastigheter. Och det är sant, herr Sköld: om jag lägger samma exempel på en ägare av *jordbruksfastighet* gent emot förmögenhet placerad i bank, kommer man för honom upp till ett belopp av 2,200 kronor alltså 22 bevillningskronor, medan den som hade kapitalet i banken fick 10.

Man håller sålunda efter en ägare av jordbruksfastighet i än högre grad. Jag kan dock, som sagt, icke förstå, att det kan vara riktigt att gynna den ena och hålla efter den andre, *även om* den senare är jordbrukare.

Herr Sköld säger vidare — såsom en förmildrande omständighet om förmögenhetsspärren — att orättvisorna av bestämmelsen i fråga bleve mindre därför att vi gå emot och förresten redan äro inne i en depressionstid: ägarna av jordbruksfastigheterna kunna inte tänkas deklarerera för mera än som går upp till ett värde svarande mot taxeringsvärdet. Ja, det är nog så illa, att det *kan* gå på det sättet. Men det är också en annan omständighet, som man därvid får taga med i beräkningen, nämligen att när lantbrukarna veta, att de taxeras för allt som går utöver fastighetsskatten, detta inbjuder dem att deklarerera, så att de icke komma upp så högt. Det är just inte något uppfostrande moment i skattelagstiftningen, att den kan leda till sådana konsekvenser.

Herr Sköld säger slutligen: varför skulle vi taga bort förmögenhetsspärren, då det bara är fråga om ett provisorium? Ja, är det manne icke så, att om vi behålla denna spärr under hela provisorietiden, densamma lätt kan komma med i den definitiva beskattning som skall komma, så att vi få behålla den för alltid? Det kan väl inte vara någon annan tanke än denna, som här ligger bakom.

Vad herr Lauréns påstående angår, att hans förslag i ifrågasvarande skattehänseende skulle vara av större betydelse än det jag nu talat om, tillåter jag mig starkt betvivla den saken. Jag måste emellertid säga, att jag inte är tillräckligt insatt i ämnet för att utan vidare kunna gå in på den frågan. 5 %-spärren har i alla fall väckt en oerhörd förvåning ute i bygderna hos dem, som verkligen känna till, hur frågan ligger. Men 90 % ha naturligtvis ingen aning om denna förmögenhetsspärr, utan de taga sina skatter och tro, att det är någon annan anordning, som gjort att de erhålla så stora skattebelopp.

Nu finns det ingen anledning för herr Olsson i Ramsta och mig att yrka bifall till vår motion, då vi så att säga blivit bönhörda över hövan genom utskottets förslag, som i realiteten kanske inte skiljer sig så mycket från vårt. Jag tillåter mig därför att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Sköld: Herr talman! Herr Olsson i Ramsta undrade mycket, hur det kunde uppkomma strid om denna sak i kammaren i dag. Ja, den frågan får jag rikta till herr Olsson i Ramsta, ty det är ju delvis han, som genom sin motion väckt striden. Och när herr Olsson i Ramsta menar, att det här rör sig om reminiscenser från år 1920, kan jag inte föreställa mig annat än att det måste vara reminiscenser i herr Olssons själ, som gjort, att hans samvete vaknat. Herr Olsson i Ramsta var ju en av de verksamaste krafterna att skapa denna enligt hans egna ord mest irrationella skatteform, som överhuvud existerat. Det är i alla fall glädjande, att samvetet kan vakna.

Ang.
föroräning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)*

Jag skall nu endast be att få göra några små repliker gentemot de föregående ärade talarna.

Herr Olsson i Ramsta hade en invändning, som kunde förefalla rätt så vägande. Han sade nämligen, att den rådande depressionen, som avtrubbar orättvisan, givetvis kommer att medföra, att denna bestämmelse får mindre praktisk betydelse. Ja, vad de rena jordbrukskommunerna beträffar har denna bestämmelse säkerligen aldrig haft någon större betydelse och icke heller i städerna. Sin egentliga betydelse har bestämmelsen i sådana samhällen, där jordbrukarna åtnjuta blandade inkomster dels av fastighet och dels av annan näring, t. ex. fiske. Hur många sådana kommuner finnes det icke i vårt land, herr Olsson? Det är icke tal om annat än att denna bestämmelse kommer att ha betydelse för dessa kommuner och att en förskjutning i skattebördan förty kommer att ske där. Jag frågar: Blir det icke en dylik förskjutning för fattigt folk t. ex. i den kommun i Stockholms län, som redan nu har en utdebitering av 9 kronor 50 öre per bevilningskrona och där man genom att slopa förmögenhetsspärren ökar denna utdebitering med ytterligare 45 öre?

Herr Olsson säger i ett annat andedrag — det är för övrigt en anmärkning, som slår ihjäl den jag nyss berörde — att depressionen kommer att bli än svårare och ytterligare skärpa orättvisan för de smärre skattedragarna. Detta är naturligtvis en matematisk omöjlighet, ty så snart en människa får mindre inkomster i förhållande till taxeringsvärdet, det må nu ligga över eller under 6 %, så blir verkan av denna spärr mindre. Det ligger i sakens natur.

Nu invänder herr Olsson vidare, att jag icke skulle jämra mig över den bestämmelse, som gäller i dag, ty det sker så ofta ändringar. Jag vill dock säga och bestämt påstå, att intill denna dag ha vi icke gjort någon som helst ändring av förskjutande innebörd i kommunalskatteförordningen av 1920. Ännu ha vi icke fattat något beslut av den innebörd, att det medför en förskjutning i skatetrycket. Vad vi ha gjort är endast, att vi sökt klargöra det som var dunkelt i 1920 års förslag. När herr Olsson kommer och talar om herr Sändlers motion, så må han veta, att kommunalskatteutskottet, vars protokoll finnas i riksdagsbiblioteket, beslutat bifalla Kungl. Maj:ts förslag direkt såsom ett provisorium. I Kungl. Maj:ts förslag hade gränsen för den kommunala skattskyldigheten dragits vid det kommunala ortsavdraget, men utan att saken varit uppe i utskottet ändrade sekretariatet sedan självrådigt denna bestämmelse till att avse det för statsbeskattningen gällande skatteavdraget. Vi gjorde ingenting annat 1921 än rättade till en självrådighet, som kommunalskatteutskottets sekretariat hade låtit komma sig till last. Beviset finnes som sagt i protokollen, som förvaras i riksdagsbiblioteket, och de äro offentliga, så att vem som vill kan taga del av dem.

Vidare skulle jag kanske taga upp ett prov på herr Olssons citeringskonst. Han uppläste en del av hovrättsrådet Petréns ytt-

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevilnings-
taxering.
(Forts.)*

rande vid 1920 års riksdag, men icke det som hade intresse för denna sak. Det förhöll sig den gången så, att herr Möller i första kammaren påpekat den orättvisa, som det nya förslaget innebar för skuldsatta jordbrukare i förhållande till förmögna sådana. Härpå svarade herr Petré: »Nu är det emellertid så, att i utskottets förslag till 12 § 13 mom. i bevilningsförordningen finnes något, som kan benämnas för förmögenhetsrigel och som innebär, att då det gäller att räkna med så kallade orts- och familjeavdrag, den beskattningsbara inkomsten ej får sättas lägre, än att den motsvarar vederbörandes inkomst av förmögenhet, beräknad till 5 % å hans uppskattade förmögenhet.» Herr Petré åberopar alltså denna förmögenhetsrigel som ett argument mot vårt påstående, att det nya förslaget skulle alltför mycket gagna de skuldsatta kommunerna till förmån för de förmögna.

Jag skall lämna herr Olsson för att ge herr Laurén en liten replik. Herr Laurén tycktes ifrågasätta mitt första argument. Det är visserligen sant, säger han, att hustru själv skall påyrka detta avdrag, men om hon icke gör det, så är det taxeringsmyndighetens plikt att göra avdraget. Härtill vill jag till en början framhålla, att det icke är taxeringsmyndighetens plikt att göra detta, det finnes ingentades föreskrivet. Det är visserligen rättrådigt, om myndigheten gör det, ifall den får veta av att avdraget bör göras. Men hur skall myndigheten kunna veta detta, när hustrun lämnar in sin deklARATION? Det kan vara i ett eller annat speciellt fall, där myndigheten känner till förhållandena, men i vanliga fall går det icke.

Gentemot herr Carlström, vill jag säga, att det är en enkel sak att komma med exempel. Men vore det icke lämpligare att komma med en smula trevligare exempel? Ett exempel, där den ene har 10 % på sina pengar och den andre 5 % och där den senare utför ett nyttigt arbete men den förre ingenting alls, ett sådant exempel uppvisar en jämförelse, som är alltför haltande för att äga någon betydelse. — Herr vice talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Brännström: Herr vice talman! Bevilningsutskottets föreliggande betänkande handlar ju dels om barnbeskattningen och dels om det bevilningsfria avdraget, ävensom, med anledning av därom väckta motioner, om den fråga, som mera populärt benämnas förmögenhetssparren.

Beträffande de två första frågorna har ingen meningsskiljaktighet rått inom bevilningsutskottet. Herr Laurén har i sin motion yrkat, att omyndigt barns arbetsinkomst skulle taxeras endast i den mån inkomsten överstiger 200 kronor. Inom bevilningsutskottet förefanns visserligen, åtminstone på vissa håll, sympatier för herr Lauréns motion, men utskottet ansåg dock, med den motivering, som återfinnes på sidan 8, att då man nu vet, att det föreligger ett utarbetat förslag med nya bestämmelser rörande familjeskattningen, så borde man icke för ett enda års taxering införa några nya bestämmelser, i all synnerhet som det så att säga ligger i luften, att våra beskattningslagar innehålla så många och så

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
beviljnings-
taxering.
(Forts.)*

krångliga bestämmelser, att man bör se till att det icke i onödan införes någonting nytt.

Då redan så mycket blivit anfört i den fråga, som striden här närmast gäller, nämligen om förmögenhetsspärren, så vill jag icke upprepa vad redan blivit sagt i saken, utan endast som min bestämda mening framhålla, att denna förmögenhetsspärr, som upptogs såsom ett lån från Kungl. Maj:ts förslag i det kommunalskatteprovisorium, som förelades 1920 års riksdag, icke passade in i det system för den kommunala beskattningen, som majoriteten i det särskilda utskottet samlade sig kring och som sedan blev riksdagens beslut. Att denna fråga ingalunda tillräckligt uppmärksammades i kommunalskatteutskottet, är jag också villig att medgiva. Jag anser mig skyldig lämna detta medgivande, då jag hade förtroendet att vara ledamot av detta utskott, men den omständigheten hindrar mig dock icke att här i min mån bidra till att få en rättelse till stånd. När herr Sköld säger, att han finner det något tragiskt att nu försvara det provisorium, som riksdagen antog 1920, så vill jag för min del säga, att jag icke alls finner det tragiskt. ehuru jag då stod bakom utskottets beslut, att söka få detta beslut så utformat, att det blir så bra som möjligt. När man nu funnit, att en orättvisa råkat komma med i detta beslut, så att det verkar ojämnt och orättvist, då bör man söka få en rättelse härutinnan. När det nu klagas över, att vårt taxeringsförfarande och våra beskattningslagar medföra så mycket arbete för taxeringsnämnderna, att de äro svårförståeliga för de skattskyldiga samt svårtillämpliga för myndigheterna, så är jag också villig att, i den mån så kan ske, medverka till att lätta denna börda. Det kan icke med fog sägas, att man genom denna ändring kastar in något nytt för taxeringsnämnderna, utan man skär endast bort den mest svårtillämpliga och dessutom den mest orättvisa bestämmelse, som kan påvisas i kommunalskatteförslaget.

Från kommunalskattesakkunniga utsändes på sin tid ett frågeformulär till landskamrerarne i riket, där det bland annat förekom följande fråga: Vilka bestämmelser hava medfört det största besväret för taxeringsmyndigheterna vid taxeringen? På denna fråga svarade landskamrerarna så gott som undantagslöst, att just denna bestämmelse om förmögenhetsspärren medfört det största besväret. Då dessa personer, som yttrat sig angående denna fråga, obestriddigt besitta den största sakkunskap, anser jag, att vad de påpekat, bör utgöra en mycket tungt vägande faktor i den fråga, som vi nu diskutera. Landskamreraren i Malmöhus län påpekar sålunda, att bestämmelsen leder till en sådan oresonlig hårdhet i beskattningsavseende beträffande små kapitalister vid jämförelse med andra inkomstagare, att det måste vara synnerligen önskligt att denna bestämmelse så fort ske kan bleve ändrad. Han uttalar därjämte, att bestämmelsen är formellt svårtillämplig och reellt olämplig samt att densamma säkerligen saknar större betydelse i fiskaliskt hänseende. Landskamreraren i Västernorrlands län anför, att stadgan det är praktiskt taget betydelselöst, men ställer stora krav på be-

skattningsnämndernas uppmärksamhet samt att detsamma riktar sig mot de mindre förmögenheterna.

När nu herr Sköld säger, att denna bestämmelse har så stora verkningar beträffande skattetrycket, så står dock detta tämligen obestyrkt gent emot vad dessa landskamrerare anfört, då de säga, att bestämmelsen icke har någon betydelse i detta avseende.

Det är icke så — som det har gjorts gällande — att detta ändringsförslag har något som helst samband med den s. k. garantiskatten. Garantiskatten förblir orörd, och fastighetsägarna få fortfarande skatta för 6, respektive 5 procent på jordbruks- och annan fastighet, men de nuvarande bestämmelserna medföra — som man också förut framhållit här — att jordbrukare och fastighetsägare kunna få betala en garantiskatt av 11 procent, och detta var icke riksdagens mening, då den antog 1920 års kommunalskatteförslag.

Jag hoppas, att andra kammaren i likhet med den första bifaller detta bevillningsutskottets förslag, varigenom man skulle skära bort en av de största orättvisorna och den svårtillämpligaste punkten i 1920 års kommunalskattelag.

Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Jönsson* i Boa.

Under herr Brännströms anförande hade herr talmannen återtagit ledningen av förhandlingarna.

Herr *Olsson* i Kullenbergstorp: Herr talman! Blott ett par ord. Då jag åhört dagens debatt och tänker på förhållandena 1920 i det särskilda utskottet och i denna kammare, när vi gingo att besluta om det då föreliggande provisoriska kommunalskatteförslaget, tror jag knappast, att man har riktigt rätt, om man säger, att det icke var förutsett, att dessa svårigheter skulle uppstå. Ty åtminstone jag sökte då på allt sätt att för kammaren påvisa, att dessa svårigheter ovillkorligen måste uppstå.

Herr *Olsson* i Ramsta hörde år 1920 till dem, som icke alls trodde på svårigheterna. Han ansåg, att de lekande lätt kunde övervinnas, och vi hörde också herr Sköld i dag vända sig med litet ironi mot herr *Olsson* för den ståndpunkt, denne intog 1920. Jag vill emellertid fråga herr Sköld: Hur skulle det ha sett ut, om det kommunalskatteförslag genomförts, som herr Sköld ville ha igenom den gången? Då hade vi nog fått ännu värre justeringar, men jag tror, att herr Sköld lättare kommit ifrån det, ty herr Sköld talade endast om den förskjutning i det kommunala skattetrycket, som skulle äga rum, om vi göra den förändring, som utskottsmajoriteten föreslagit. Herr Sköld har icke talat om själva saken och om den är försvarbar eller inte, och det är ju klart, om man är så konservativ, att man icke vill göra en förändring utan vill bibehålla allting absolut sådant, som det varit hittillsdags, oavsett om man finner det rättvist eller icke, då kan man ju tala om förskjutningen i skattetrycket.

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.
(Forts.)*

Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
beviljnings-
taxering.
(Forts.)

Jag uttalade klart redan 1920, att alla dessa följder skulle uppstå, om vi antog det då föreliggande provisoriska kommunalskatteförslaget. Herr Olsson i Ramsta får nu förlåta mig, om jag tyckte, att hans anförande i dag var synnerligen intressant, *för det var det*, och jag uttalar min tillfredsställelse över att en syndare omvänder och bättrar sig. Jag hoppas blott, att denna bättring må sitta i, så att vi, då vi en gång komma till ett definitivt kommunalskatteförslag, måtte ha vunnit så mycket erfarenhet och klokhet av alla de misstag, som gjorts i det provisoriska förslaget, att vi då skola kunna få någonting bättre.

Jag kan verkligen inte erinra mig, att man en enda gång i det särskilda utskottet gick på djupet med frågan om det här avdraget. Man diskuterade mera isolerat dels fastighetsgarantiskatten för sig, dels den s. k. förmögenhetssparren för sig, men man tänkte inte på kombinationen av bägge. Ty det får jag säga, att oaktat majoriteten var mycket förtjust i sitt förslag, tror jag ändå inte, att den hade tagit det, om de ledamöter, som tillhörde majoriteten, hade tänkt sig riktigt in i frågan, och fullt penetrerat den. Jag tror, att det i själva verket var en ren lapsus, att man inte trängde djupare in, ty annars hade man givetvis icke gått med på något, som skulle ha sådana följder, som herr Carlström i Helgagård påvisade.

En föregående talare, herr Sköld, gillade icke herr Carlströms exempel, han föreslog i stället bl. a. att man skulle räkna med en inkomst efter 10 procent. Jag tror emellertid, att de personer, som ha 10 procents inkomst på sitt kapital, äro lätt räknade. Men då man så ihärdigt upprepar, att kapital — synnerligast om man nedlägger det i jord eller hus — kan bära skatter, nästan hur höga som helst, i förhållande till inkomsten, så kommer man naturligtvis till dylika resultat. Det ser då verkligen ut, som om man skulle anse det vara om inte precis ett brott så dock en sämre handling av en medborgare att spara ett kapital och nedlägga det i fastigheter. En sådan person vill man i skattehänseende bestraffa på allt sätt. Jag har aldrig trott och jag tror icke heller nu, att ett sådant betraktelsesätt är lyckligt för staten, och just under den depressionsperiod, som alla våra näringar nu kommit in i och som mänskligt att se kommer att vara ännu en lång tid, just under denna tid kommer det att visa sig, hur oerhört orättfärdig denna bestämmelse var, som vi logo fast i provisoriet av år 1920. Då man sedan säger, att man gjort likadant med fastighetsägarna och tar detta till intäkt för att man icke skulle kunna taga bort förmögenhetssparren, i det man säger, att det icke är värre för dem, som drabbas av femprocentssparren, än för fastighetsägarna, vill man bevisa tillåtligheten av en orättvisa mot vissa skattedragare genom att påpeka, att andra bära på en lika stor orättvisa.

Jag kan icke gå med på sådana konsekvenser, och då utskottets förslag är åtminstone ett litet steg i den rätta riktningen mot en förnuftig beskattning, kan jag, herr talman, icke göra något annat än yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Carlström i Helgagård: Herr talman! Med anledning av herr Skölds påpekande av att man icke skall anföra exempel, som äro missvisande, vill jag bara säga herr Sköld, att i de två fall, jag här anförde, fick den ene skattskyldige 10 bevillningskronor och den andre 20 för i båda fallen *samma förmögenhet* och *samma arbetsinkomst*.

*Ang.
förordning
med särskilda
bestämmelser
om avdrag vid
1922 års
bevillnings-
taxering.*

(Forts.)

Herr Olsson i Ramsta: Herr talman! Endast en liten replik till herr Olsson i Kullenbergstorp. Han sade, att han glädde sig över att en syndare omvände och bättrade sig, och det var naturligtvis direkt riktat mot mig. Han ansåg det tydligen glädjande, att jag vill rätta till de orättvisor, jag var med om att skapa 1920.

Jag vill emellertid upplysa om att jag redan år 1920, då jag satt i det särskilda utskottet, uppmärksammade, att förmögenhets-spärren skulle komma att få dessa verkningar, och under hand sökte intressera utskottets ledamöter för att följa den linje — tjugutusen-kronorsgränsen — som jag nu framlagt i min motion. Genom den skulle de största olägenheterna blivit avhjälpda. Mina strävanden hade emellertid icke någon framgång då, och därför blev det, som det blev.

Det kunde i detta sammanhang ha ett visst intresse att svara herr Sköld, men jag skall, herr talman, avstå därifrån för att icke ytterligare förlänga debatten.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till det yrkande, som under överläggningen framstälts av herr Sköld samt 3:o) bifall till det av herr Laurén senast gjorda yrkandet; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Föredrogos vart för sig:

bevillningsutskottets betänkande, nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilda ändringar i förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst att gälla vid 1922 års taxering m. m.; samt

första lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss egendom; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om anstånd för visst fall med verkställighet av straff.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkande och utlåtanden hemställt.

§ 9.

*Ang.
anordnande i
rikets större
städer av s. k.
ungkarlshotell.*

Slutligen föredrogs andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande i rikets större städer av hygienens krav motsvarande s. k. ungtkarlshotell;

och begärdes ordet därvid av motionären

Herr Lövgren, som yttrade: Herr talman! Bakom detta utlåtande står ju ett enhälligt utskott, och det kunde ju då ha varit vissa skäl för att begrava frågan i stillhet. Men jag kan likväl icke underlåta att begagna detta tillfälle att föra på tal de förhållanden, som råda inom det område, som jag berört i min motion, hur litet sympati motionen än rönt inom utskottet.

Utskottet har sagt, att det ej är ense med mig vare sig i att anse den sensationella skildring av tillståndet i ett enstaka natthärbärke i Stockholm, som jag efter en tidning bifogat min motion, såsom typiskt för förhållandena i våra storstäder, ej heller i att finna den summariska kritik, jag i samband härmed riktat mot vederbörande myndigheter med avseende på deras åtgärder till missförhållandenas avhjälpande, fullt berättigad.

Ja, om de herrar i utskottet, som ha skrivit detta, hade haft en egen praktisk erfarenhet, som jag har, så kanske man inte hade skrivit fullt så där tvärsäkert. När jag i höstas i Dagens Nyheter läste den skildring, som jag har bifogat min motion, så stämde den till punkt och pricka överens med de erfarenheter, jag själv för några år sedan gjorde i en annan stor stad i detta land, och i den tidningspolemik, som uppstod i anledning av artikeln i Dagens Nyheter, blev det till fullo konstaterat, att tidningens skildring var fullt autentisk och riktig. Jag vet väl, att de kommunala myndigheterna ha sin uppmärksamhet riktad på denna sak, och jag vet, att åtskilligt har gjorts såväl i Stockholm som i Göteborg och de andra större städerna i detta land, men det är likväl ett faktum, att här på samhällets botten leva en hel del individer, som äro hänvisade till natthärbärgen av just den karaktär, som finnes skildrad i min motion.

Jag skall i några korta ord försöka att ge en beskrivning över min egen erfarenhet på detta område. Jag kom till Göteborg på hösten 1908 ifrån utlandet, och jag hade haft en genomgående otur under den näst föregående sommaren. Jag hade 75 öre i fickan, när jag steg i land i Göteborg, och jag hade den uppfattningen, att fattigare än så här kan jag inte bli.

75 öre kunde jag använda på två sätt: antingen gå till ett hyggligt ungtkarlshotell i staden, som tog 75 öre för natt, eller också gå till frälsningsarméns härbärke Rosenberg vid lilla Bommen, där det kostade 25 öre. »Går jag till frälsningsarméns härbärke», tänkte jag, »så har jag 50 öre kvar till frukost i morgon»; alltså som en förnuftig ekonom så gick jag till frälsningsarmén. Resultatet: Jo, snusk och elände över all beskrivning. Dum och enfaldig som jag

var, lade jag mig med underkläderna på. Vet ni, att så olycklig har jag aldrig känt mig i hela mitt liv som dagen efter, när jag kom ut från detta helvete. Jag trodde, att jag var så fattig jag kunde bli, när jag endast hade 75 öre. Men det var jag inte. Utan sedan jag betalt frälsningsarmén 25 öre, då först var jag så fattig, som jag över huvud kunde bli. För att något så när ha en känsla av att vara människa borde jag kastat bort varenda trasa jag hade på mig. Nu hade jag den turen, att få arbete dagen därpå och ett förskott, vilket gjorde, att jag kunde köpa mig kläder och åter känna mig som en människa. Men den går aldrig ur mitt minne, den natt, jag där tillbringade.

När jag fört detta på tal i min motion, så är det därför, att jag velat ha allmänhetens uppmärksamhet riktad på just dessa förhållanden, som råda inom dessa ungarshotell, vilka ta emot de fattigaste och mest eländiga inom samhället. Det är inte alls riktigt, att hälsovårdsmyndigheterna göra allt vad på dem ankommer. Jag tror, att många skola vara ense med mig därom, att hälsovårdsstadgan endast är en lag på papperet i utomordentligt många fall. Ty om så icke vore, så skulle icke en sådan skandal som frälsningsarméns härbärke här i Stockholm fått existera, ej heller skulle ett sådant förhållande ha fått existera, som det jag själv fick vara med om att pröva på i Göteborg för 13 år sedan. Jag tror icke, att förhållandena ha undergått någon så storartad förändring vad Göteborg angår under den tid, som förflutit sedan dess. Därom kan jag emellertid icke yttra mig, ty jag har ju icke haft något skäl till att besöka det stället senare, utan jag har alltid, hur fattig jag än kan ha varit, legat några grader över den nivån.

Om nu staten har ett givet intresse av att se till att de förordningar, som finnas, efterlevas — och detta erkännes väl av alla i denna kammare — då anser jag också, när förhållandena nu äro sådana som de äro på detta område, att det finns fullt skäl för den kritik, som jag riktat dels mot härbärgena som sådana och dels mot de hälsovårdsmyndigheter, som icke ha sett till, att hälsovårdsstadgans bestämmelser efterlevas. Staten som sådan har rätt att fordra avorstäderna, att de efterleva hälsovårdsstadgan. Eljest bli dessaorstäder smittohärdar, som sprida allskonns sjukdomar och smittfrön. Ty de förnämsta smittohärdarna här i landet finnas väl just på dessa ställen.

När jag nu mycket väl inser, att det icke finns någon utsikt, att min motion bifalles, och när jag i alla fall nått mitt syfte att fästa allmänhetens uppmärksamhet på de förhållanden, under vilka en del människor i detta land äro tvungna att framleva sitt liv, så skall jag icke göra något yrkande. Men det säger jag, att visar det sig nästa år vara likadana förhållanden inom detta område, så skall jag icke tveka att komma tillbaka och öva kritik på de missförhållanden, som onekligen råda. Det kan ju vara sant, det medger jag, att det inte är så gott att råda bot på alla de missförhållanden, som sammanhänga med detta. Ty ytterst äro de ju resultat av det samhällssystem, under vilket vi leva. Men när staten kräver, att varje liten kommun i

Ang.
anordnande i
rikets större
städer av s. k.
ungkarshotell.

(Forts.)

Ang. anordnande i rikets större städer av s. k. unghvarshotell. detta land skall ge en anständig och hygglig vård åt sina fattiga, så kan den med samma rätt kräva, att i storstäderna de logement, som skola upptaga de fattigaste och mest eländiga, äro i sådant skick och under en sådan tillsyn, att snusk och elände och de härdar för ohyra, som de äro, bli avskaffade.

(Forts.)

Jag skall med detta, herr talman, utan att göra något yrkande, uttala den förhoppningen, att jag ändå har åstadkommit, att allmänhetens uppmärksamhet riktas på dessa missförhållanden och att detta leder till en något högre standard av de bostäder, som de allra fattigaste i samhället äro tvungna att nöja sig med.

Härpå anförde:

Herr Euren: Herr talman! Mina damer och herrar! Då den ärade motionären själv icke gjort något yrkande, så behöfde jag ju egentligen icke yttra mig med anledning av hans uppträdande nyss. Men jag anser ändå, att några ord böra sägas. Ty ehuru motionären otvivelaktigt har rätt i mångt och mycket — och det har även utskottet i sitt utlåtande erkänt — så måste man å andra sidan säga, att han dock en smula överdriver. Hans egen erfarenhet härrör, om jag hörde rätt, från år 1908. Sedan den tiden har mycket ändrat sig och mycket gått framåt. Vi ha fått en ny hälsovårdsstadga, och de kommunala myndigheterna ha genom den otvivelaktigt fått en stimulering till mycket bättre eftersyn på sådana här förhållanden än hittills ägt rum. Det är också så, att i kommunerna, både stora städer och mindre samt på landet, är ofantligt mycket gjort under den tidrymd, som förflutit sedan år 1908.

Vad nu beträffar den skildring i en tidning, som motionären här lade till grund för sitt anförande och som även varit motivet till hans motion, så kom redan ett par dagar därefter en undersökning, vars resultat publicerades i en tidning och som visade, att den första skildringen var sensationellt överdriven. Utskottets ledamöter ha varit i tillfälle att besöka det härbärke, som motionären åsyftar, och vi måste ju erkänna, att själva den byggnad, i vilken det är inrymt, är mycket gammal och ruskig samt för övrigt dömd att rivras med det snaraste. Men vi måste å andra sidan också erkänna, att man gjort så mycket man kan göra av den byggnaden. Vi böra också komma i håg, att saken har en annan sida, och det är den personliga uppfost-
ran av de personer, som vistas på sådana härbärgen. Den är inte gjord på ett årtionde. Och det ligger lika mycket vikt på att den göres som därpå, att man ser efter härbärgena. Det är ett faktum, att ett stort antal av dem, som vistas på dessa härbärgen, inte vilja ha snyggt. Skall man få dem att hålla sig snygga, så måste man använda tvångsåtgärder. Och så mycket aktning har ju herr Lövgren för den personliga friheten, att han väl icke anser, att vi kunna våga oss på att använda tvångsåtgärder för att vinna den personliga snygghet hos individen, som denne, när han lämnas åt sig själv, försummar. Jag för min del skulle inte vara emot dylika tvångsåtgärder, men ännu har ingen hälsovårdsstadga vågat föreskriva sådana.

Jag tror, liksom motionären, att han med sin motion nog gjort viss nytta. Men å andra sidan vore det orättvist att förbise de åtgärder, som t. ex. de kommunala hälsovårdsmyndigheterna här i Stockholm vidtagit. De äro verkligen stora och goda. Dessa myndigheter ha en alldeles särskild tillsyn över dessa härbärgen, och staden själv har inrättat kommunala ungarshotell, vilka, för de arbetslösa vidkommande, ännu för en liten tid sedan voro till 25 procent obesatta. Man kan därför med fullt fog hoppas, att myndigheterna nu tillämpa den nya hälsovårdsstadgan, som ger dem full myndighet att vidtaga de åtgärder, som motionären åsyftat. På den grund behöver jag inte bli mångordig i denna fråga utan kan, herr talman, nöja mig med att yrka bifall till utskottets förslag.

Ang.
anordnande i
rikets större
städer av s. k.
ungarshotell.

(Forts.)

Herr H a m r i n: Herr talman! Jag kan icke underlåta att besvära kammaren med några få ord i denna fråga. Jag tycker, att det är en enkel gärd av rättvisa, att jämväl ett uttalande göres i en annan riktning än som kommit till synes genom vad som här framkommit dels i motionen och dels i det uttalande, som nyss gjordes av den ärade motionären. Det skulle icke falla mig in att här upptaga till bemötande i egentlig mening de beskyllningar, som herr Lövgren riktade mot den organisation, som heter frälsningsarmén, men då denna organisation dock har vunnit stort och varmt erkännande i alla civiliserade länder för sitt sociala arbete, så anser jag mig böra till protokollet diktera ett par uttalanden, som gå i en annan riktning än som hittintills framkommit. Jag förmodar, att samtliga kammarens ledamöter fått sig tillsänt ett uttalande om frälsningsarméns natthärbärgen, i vilket det finnes intaget ett intyg, utfärdat av Stockholms stads hälsovårdsnämnd den 28 november 1921. Och det var särskilt med tanke på detta uttalande, som jag begärde ordet för att få detsamma infört i kammarens protokoll, på det att, såsom jag förut sade, herr Lövgrens uttalande icke må stå alldeles oemotsagt. Det heter i detta intyg följande:

»På begäran får jag härmed intyga, att jag vid besiktning av natthärbärgena Österlånggatan 47, Benikebrinken 2 och Köpman-gatan 18 denna dag icke funnit anledning till anmärkning mot ordningen och snyggheten inom desamma.

Stockholm den 28 nov. 1921.

A. Backlund,
sundhetsinspektör.»

Vidare finnes ett uttalande, som går stick i stäv mot det, som Dagens Nyheter gjorde på sin tid. Detta uttalande är av Stockholms-Tidningen, i vilket det heter:

»Under de två dagar, som härbärgena redan varit tillgängliga för en granskande allmänhet, ha rätt många personer begagnat sig av tillfället att på nära håll skärskåda denna gren av Frälsningsarméns verksamhet. De flesta besökare ha kommit till det resultat att Frälsningsarmén blivit orättvist beskylld för bristande hygien.»

Jag har för egen del icke något annat att tillägga.

Ang.
anordnande i
rikets större
städer av s. k.
ungkarlshotell.
(Forts.)

Herr Lövgren: Herr talman! Jag har ju icke något skäl att upptaga en debatt med herr Hamrin vid detta tillfälle om det arbete, som frälsningsarmén i allmänhet utfört, men min egen personliga erfarenhet av frälsningsarméns härbärgen för några år sedan och de förhållanden, som kommit till synes i en artikel, som omnämnes i min motion, men också i en artikel, som stod införd i Svenska Dagbladet eller kanske det var i Stockholms Dagblad. — Och denna sistnämnda tidning behöver väl icke misstänkas för att stå fientlig mot frälsningsarmén. — Dess uttalande går dock i fullständigt samma riktning som mina erfarenheter gått, och jag vågar säga herr Hamrin det, att, om han också hade intyg från Gud Fader om att frälsningsarméns härbärgen uppfyllde alla anspråk på hygien, så skulle jag likväl våga att sätta detta i tvivelsmål. Och jag vågar också tro, att om denna kammars ledamöter gingo igenom dessa härbärgen — naturligtvis utan att de voro iordningställda på förhand — så skulle 99 procent av kammars ledamöter vara överens med mig om det uttalande, som jag gjort.

Herr Jonsson i Eskilstuna: Herr talman, mina herrar! Jag har alltid, innan jag kom att tillhöra riksdagen, haft mycket stor aktning för den ärade motionären, och denna aktning har ingalunda försvunnit, sedan jag kommit att tillhöra kammaren. Jag säger detta för att han skall förstå, att det icke är någon illvilja, som dikterar mitt yttrande, då jag säger, att jag blivit något förvånad över att han visat benägenhet att tänka i motioner såsom en annan ärad ledamot av riksdagen, dock icke av denna kammare. Det finnes många saker, som man kan önska ändrade här i landet, det finnes mycket, som man kan göra anmärkning på, men därför är det icke så säkert, att det är alldeles nödvändigt att bära fram det i riksdagen.

Vad som här bestämt mig för att intaga den hållning till frågan, som jag gjort i utskottet, är icke det, att jag anser, att här har allt gjorts, som kan och bör göras. Utan jag anser, att detta är en kommunal angelägenhet, som riksdagen strängt taget, ännu så länge åtminstone, icke har anledning att befatta sig med. Motionen riktar sin spets framför allt mot två kommuner, mot Stockholm och Göteborg, de städer, som praktiskt taget kunna förekomma i det här sammanhanget. Den skulle vara påkallad, om man kunde säga, att i Stockholm och Göteborg saknades intresse hos de kommunala myndigheterna för att göra något i den väg, som motionären påyrkar. Men så vitt jag kunnat utröna är man såväl i Stockholm som Göteborg intresserad av att göra något. De kommunala myndigheternas uppmärksamhet är riktad på de förhållanden, som motionären här har pekat på. I den mån försummelser kunna påvisas i förevarande hänseende i de båda städerna är det ännu så länge åtminstone en angelägenhet för de socialt intresserade krafterna i dessa båda städer att påyrka de förändringar, som kunna anses nödvändiga. Det finnes

ju personer i Stockholm såväl som i Göteborg, som böra känna till dessa förhållanden, och de kunna inom vederbörande institutioner, inför vederbörligt forum, påtala dessa saker och påyrka de förändringar, som anses nödiga.

Jag för min del vill icke gå så långt, som från något håll här gjorts, och påstå, att allt är gjort, som man kan begära. Jag vill icke giva någon eloge åt frälsningsarmén för dess sociala intressen i det här fallet. Jag vill icke vara med om att påstå, att frälsningsarmén gjort allt vad man kan begära av densamma. Jag vill icke påstå, att frälsningsarmén har uppfyllt allan rättfärdighet i detta speciella fall, ehuru jag visserligen icke heller med några exempel kan styrka, att den kritik, som i Dagens Nyheter riktades mot frälsningsarmén, är i alla avseenden fullt befogad. Här stryker också utskottet under, att det förstår, att det kan finnas anledning att göra anmärkning, då det säger, »att de på enskilt initiativ upprättade natthärbärgena i de större städerna och särskilt de s. k. ungarlshotellen i fråga om anordning och hygieniska krav ofta lämna en hel del övrigt att önska». Detta säges uttryckligen ifrån. Och jag tycker, att av detta kan motionären förstå, att utskottet har ägnat hans motion så mycken välvillig behandling, som det överhuvud varit möjligt att göra.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr V e n n e r s t r ö m: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av den siste talarens yttrande. Jag blev något överraskad av hans ståndpunkt, då han fann det rent av obehörigt från statens sida att ingripa på det kommunala området, vilket han ansåg skulle ske genom ett bifall till herr Lövgrens motion. Jag erkänner riktigheten av vad herr Jonsson i Eskilstuna sade, att ungarlshotellen böra anläggas av kommunerna själva. Men jag vill fästa herr Jonssons uppmärksamhet på det förhållandet, att det är av största vikt, att staten och kommunen gemensamt åstadkomma största möjliga arbetstillfällen för att om möjligt minska arbetslösheten. Och jag tror mig veta, att även herr Lövgrens motion framsprungit ur insikten om betydelsen att åstadkomma en samverkan mellan kommun och stat för att något minska arbetslösheten i landet. I det fallet vill jag fästa uppmärksamheten på att staten i olika hänseende understödjer och stimulerar den kommunala produktionsverksamheten. Det finnes som bekant många fall, då staten understödjer och stimulerar den bostadsproduktion, som egentligen bör bedrivas från kommunernas sida.

Denna motion ligger i alldeles samma plan, och jag måste ur den synpunkten bestämt reagera mot att herr Jonsson rent av ansåg detta såsom ett statens obehöriga ingripande på det kommunala området.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

*Ang.
anordnande i
rikets större
städer av s. k.
ungkarlshotell.*

(Forts.)

§ 10.

Herr statsrådet *Åkerman* överlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 75, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom.

Ifrågavarande proposition bordlades.

§ 11.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 39, angående val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och

nr 42, angående val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare;

dels ock till riksdagens förordnanden:

nr 40, för revisionssekreteraren m. m. B. N. R. Lilienberg att vara riksdagens justitieombudsman;

nr 41, för hovrättsrådet m. m. C. A. R. Eklund att vara riksdagens justitieombudsmans efterträdare;

nr 43, för revisionssekreteraren m. m. G. F. Lindstedt att vara riksdagens militieombudsman; samt

nr 44, för hovrättsrådet m. m. J. A. Samuelson att vara riksdagens militieombudsmans efterträdare.

§ 12.

Till bordläggning anmälades:

statsutskottets utlåtande, nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts under tionde huvudtiteln av statsverkspropositionen och propositionen om tilläggsstat för år 1922 gjorda framställningar om vissa anslag till patent- och registreringsverket;

bevillningsutskottets betänkande, nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tiden för ikraftträdande av vissa av riksdagen beslutade ändringar i tulltaxan;

sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av väckta motioner i fråga om sockerproduktionens fortsatta stödjande genom statsåtgärder, m. m.;

andra lagutskottets utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t rörande viss ändring i lagen angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbezeichnung; samt

andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 4, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t

angående beredande åt stat och kommun av större säkerhet för skat-
ternas erläggande; och

nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl.
Maj:t angående framförande vid utrikespolitiska förhandlingar av
vissa svenska krav.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Wikström</i>	under	4 dagar fr. o. m. den 2 mars,	
» <i>Lundström</i>	»	11 » » » 4 »	
» <i>Andersson</i> i Katrineholm	»	den 2 mars,	
» <i>Blomquist</i>	»	4 dagar fr. o. m. den 3 mars,	
» <i>Silfverschiöld</i>	»	2 » » » 2 »	
» <i>Olsson</i> i Blädinge	»	5 » » » 2 »	
» <i>Osberg</i>	»	3 » » » 2 »	
» <i>Lindmark</i>	»	5 » » » 4 »	
» <i>Johanson</i> i Huskvarna	»	3 » » » 2 »	och
» <i>Sköld</i>	»	6 » » » 2 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2,28 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 2 mars.

Kl. 3 e. m.

På grund av förfall för sekreteraren tjänstgjorde enligt herr talmannens förordnande undertecknad vid protokollet.

§ 1.

Herr statsrådet *Hansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 82, angående understöd å allmänna indragningsstaten till avlidne daglönaren G. E. Aronssons änka och minderåriga barn; och nr 83, angående den framtida användningen av Jämtlands rotteringskassa.

Dessa propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsmannen Emil Kristensson på grund av sjukdom (sinusit. maxillor) tills vidare är förhindrad att delta i riksdagsarbetet; intygas på heder och samvete.

Göteborg den 27 februari 1922.

E. Kylin,
leg. läkare.

§ 3.

Justerades protokollet för den 24 nästlidna februari.

§ 4.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet propositionen, nr 76, angående ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden;

till bankoutskottet propositionen, nr 80, angående pensionering av befattningshavare vid sådana statsunderstödda kemiska stationer och frökontrollanstalter, som icke lyda under hushållningssällskap;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 81, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; och

nr 85, angående vissa försäljningar från häradsallmänningar; samt

till behandling av lagutskott propositionen, nr 75, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom.

§ 5.

Statsutskottets nu föredragna utlåtande nr 14 bordlades åter.

§ 6.

Vid härfpå skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkande, nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tiden för ikraftträdande av vissa av riksdagen beslutade ändringar i tulltaxan begärdes ordet av

Herr *Lithander*, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Bevillningsutskottets betänkande över den föreliggande propositionen är endast ett ytterligare bevis på den hast, med vilken Kungl. Maj:t har arbetat, när Kungl. Maj:t lagt fram tobakspropositionen. Man har glömt i hastigheten, att ändringen skall tillämpas och när den skall tillämpas. Jag har bara velat påpeka detta förhållande, som giver ytterligare stöd för vad som yttrades under den tobaksdebatt, som här nyligen hölls.

Jag har, herr talman, under förhandenvarande omständigheter intet annat yrkande än på bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Härefter föredrogos, men blevo ånyo lagda på bordet sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, andra lagutskottets utlåtande nr 6 samt andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden nr 4 och 5.

§ 8.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag m. m. vid 1922 års taxering till bevillning av inkomst, ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilda ändringar i förordningen den 28 oktober 1910 angående beviljning av fast egendom samt av inkomst att gälla vid 1922 års taxering m. m.; och

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tiden för ikraftträdande av vissa av riksdagen beslutade ändringar i tulltaxan.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Carlsson* i Solberga under 4 dagar fr. o. m. den 4 mars och
» *O. Nilsson* i Örebro » den 3 mars.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,14 e. m.

In fidem
Martin Seth.